

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Peniterciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

**PACHATELÉ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA
TERITORIU OBCÍ JANOVA N. N. A BEDŘICHOVA**

***THE PROPERTY CRIMINALS IN THE TERRITORY OF
MUNICIPALITY JANOV N. N. AND BEDRICHOV***

Autor:

Martin Láska

Na Úbočí 21

466 05 Jablonec nad Nisou

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková

Počet:

stran	obrázků	Tabulek	grafů	Zdrojů	příloh
91	0	23	18	19	3+1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30. 4. 2008

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Martin Láska
Adresa:	Na Úbočí 4325/21, 466 05 Jablonec nad Nisou
Studijní program:	Sociální práce
Studijní obor:	Penitenciární péče
Kód oboru:	7502R023
Název práce:	PACHATELÉ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI V OBCÍCH JANOV N. N. A BEDŘICHOV.
Název práce v angličtině:	THE PROPERTY CRIMINALS IN VILLAGES JANOV N. N. AND BEDRICHOV.
Vedoucí práce:	Mgr. Květuše Sluková
Termín odevzdání práce:	30. 04. 2008

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Martin Láska

Datum: 16. 02. 2007

Podpis studenta:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4.2008

Podpis:

Poděkování:

Děkuji vedoucímu závěrečné práce Mgr. Květuši Slukové za odborné vedení a cenné připomínky ke zpracování této práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za psychickou a morální podporu a projevenou toleranci při tvorbě této práce.

Název bakalářské práce: PACHATELÉ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA
TERITORIU OBCÍ JANOVA N. N. A BEDŘICHOVA

Název bakalářské práce: THE PROPERTY CRIMINALS IN THE TERRITORY OF
MUNICIPALITY JANOV N. N. AND BEDRICHOV

Jméno a příjmení autora: Martin Láška

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Květuše Sluková

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou majetkové trestné činnosti v rekreační oblasti Janova nad Nisou a Bedřichova v okrese Jablonec nad Nisou. Cílem uvedené práce bylo zjištění a posouzení změn týkající se druhu a četnosti majetkové trestné činnosti s ohledem na roční období v letech 2003 a 2006. Dále posouzení sociálních charakteristik u zjištěných pachatelů této trestné činnosti, také v roce 2003 a 2006 a v poslední řadě posouzení preventivní činnosti působících orgánů Policie ČR v daných oblastech v téže letech.

Teoretická část práce pojednává o skladbě trestné činnosti v daných oblastech, o příčinách a výskytu vzniku kriminálního chování a jednání v obecné rovině, o motivaci kriminálního chování, o osobnosti pachatele, o funkci rodiny, školy, systému prevence kriminality a úlohu Policie ČR.

Praktická část práce pomocí analýzy dostupných dokumentů se zabývá zkoumáním četnosti páchaní majetkové trestné činnosti s rozdělením do ročních období a porovnáním těchto období roků 2003 a 2006. V závěru se zaměřuje na již stanovené období a vyhodnocuje pomocí analýzy systémy působících policejních subjektů oproti působícím pachatelům v rámci prevence kriminality zaměřené na majetkovou trestnou činnost.

Klíčová slova: majetková trestná činnost, pachatel, trestný čin, kriminální jednání, kriminální motivace, osobnost pachatele, Policie ČR, prevence kriminality, kamerový systém.

Summary:

The graduation theses deal with the property criminality in a recreation district Janov n. N. and Bedrichov in Jablonec n. N. township. The aim of the work was a survey and an analysis of the changes of kind and frequency of the property criminality considering the weather seasons in 2003 and 2006. The next point of the work is the examination of social characteristic of the known property criminals in the same years 2003 and 2006 and as the last the examination of preventive activities of applied Czech Police authorities at the same time and the same district.

The theoretical part of the work discusses the composition of the criminality in the mentioned territory, reasons and occurrence of the origin of the criminal behavior in generally, motivation of the criminal behavior, the personality of the criminal, the function of the family and school, system of prevention of the criminal activities and the task of Police of Czech Republic.

The practical part discusses the frequency of the property criminality according to the weather seasons in years 2003 and 2006 by the analysis of accessible documents. At the close the work is focused on the mentioned seasons and it evaluates the applied police's systems against the occurring criminals within the prevention of the property criminal activities.

Keywords:

Property criminality, criminal, crime, criminal behavior, criminal motivation, criminal's personality, Police of Czech Republic, prevention of criminal activities, CCTV.

Obsah:

1	Úvod	8
2	Teoretická část	9
2.1	Charakteristika obcí Janova nad Nisou a Bedřichova.....	9
2.2	Majetková trestná činnost a její skladba v daných obcích	11
2.3	Psychologie kriminálního chování	13
2.4	Kriminální motivace.....	18
2.5	Osobnost pachatele.....	21
2.5.1	Psychologie osobnosti a hlavní oblasti jejího zájmu	21
2.5.2	Typologie osobnosti u pachatelů trestných činů.....	22
2.6	Rodina.....	25
2.6.1	Definice pojmu rodina	25
2.6.2	Druhy rodiny	26
2.6.3	Funkce rodiny	27
2.6.4	Nefunkčnost rodiny	28
2.6.5	Postavení rodiny v současné společnosti	30
2.7	Škola	31
2.7.1	Vliv školního prostředí na formování osobnosti.....	31
2.7.2	Postavení školy v soudobé společnosti	32
2.7.3	Spolupráce rodiny a školy.....	34
2.7.4	Rizikovitost školního prostředí	34
2.7.5	Charakteristika trestné činnosti mládeže	36
2.8	Systém prevence a úloha Policie ČR.....	37
2.8.1	Vznik a systém prevence kriminality	38
2.8.2	Dělení systému prevence	40
2.8.3	Součinnost a preventivně taktická a technická opatření	42

3.	Praktická část – analýza dostupných dokumentů	47
3.1	Cíl praktické části.....	47
3.2	Stanovené předpoklady.....	47
3.3	Použité metody	48
3.4	Statistické údaje Policie ČR obcí Janov n. N. a Bedřichov v roce 2003 a 2006.....	49
3.4.1	Spáchané majetkové trestné činy	49
3.4.2	Rozdělení podle ročního období	51
3.4.3	Rozdělení podle druhu majetkové trestné činnosti	57
3.4.4	Rozdělení pachatelů podle pohlaví	61
3.4.5	Rozdělení pachatelů podle věku.....	63
3.4.6	Rozdělení pachatelů podle státní příslušnosti.....	65
3.4.7	Rozdělení pachatelů podle základního vzdělání.....	66
3.4.8	Rozdělení pachatelů podle dosaženého vzdělání.....	68
3.4.9	Rozdělení pachatelů podle zaměstnání.....	70
3.5	Preventivní opatření v obcích ze strany PČR v roce 2003 a 2006	73
3.5.1	Působnost subjektů v obci Janov n. N. a Bedřichov v roce 2003	73
3.5.2	Působnost subjektů v obci Janov n. N. a Bedřichov v roce 2006	74
3.5.3	Porovnání působnosti subjektů v obcích v roce 2003 a 2006.....	76
3.6	Vyhodnocení stanovených předpokladů.....	78
3.7	Průměrný pachatel majetkové trestné činnosti v obou obcích	79
4	Závěr	80
5	Navrhovaná opatření.....	82
6	Seznam použitých informačních zdrojů	84
7	Seznam příloh.....	86

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou majetkové trestné činnosti v úzkém pojetí, zaměřená pouze na lokace rekreačních středisek okresu Jablonce nad Nisou konkrétně pak obcí **Janova nad Nisou** a **Bedřichova**.

Sociálně patologické jevy, do kterých můžeme majetkovou trestnou činnost zcela zařadit rozhodně nejsou problémem, který by byl spjat výhradně s naší dobou. Přesto se do jisté míry stalo obecně rozšířeným zvykem hovořit o nich zhruba v tom smyslu, že jejich výskyt se v posledních letech ve srovnání s minulostí výrazným způsobem zvýšil.

Za spornou však bývá v této souvislosti považována otázka, zda tento dojem není vyvolán spíše tím, že ačkoli zde tyto negativní jevy nepochybně byly i dříve, díky médiím je jim nyní věnována mnohem větší pozornost a více se o nich mluví.

Majetková trestná činnost patří nejen v okrese Jablonec nad Nisou mezi nejčastěji páchanou trestnou činnost s nízkým stupněm objasněnosti a poměrně značnou způsobenou škodou. Je také skutečností, že nejedna zahraniční cestovní agentura varuje své klienty na určité lokace a turistická místa v ČR, kde se trestná činnost kumuluje a radí svým klientům se takovým to místům raději vyhnout. Poměrně vysoký výskyt této trestné činnosti v daných oblastech je mimo značného pohybu turistů v letních a zimních sezonách způsoben také polohou a strukturou okresu. Obě popisované obce Janov nad Nisou i Bedřichov leží nedaleko státních hranic s Polskem a Německem, kde zejména hranice s Polskem mohou sloužit, a dle zjištěných skutečností i sloužily, k převážení odcizených vozidel a odcizených věcí.

Jaká je však skutečná problematika a výše majetkové trestné činnosti v daných lokalitách v současné době? Z pohledu obyčejného občana, který čerpá informace převážně z medií jako je televize, tisk či internet je varovná až kritická. Ukazuje se skutečnost, že masmedia mají v oblasti vytváření pocitu bezpečí či nebezpečí zřejmě podstatný vliv, a že tedy mohou bezprostředně indukovat pocit ohrožení. Senzace z oblasti zločinu samozřejmě zvyšují tržby novin, do zisků a ztrát je však třeba započítat i následný, často poplašný, dopad na občany.

Protože ze své vlastní zkušenosti a pohledu policisty ČR vím, že v daných obcích, které jsou sezónní turistickou oblastí došlo koncem roku 2004 k masivnímu provedení preventivních opatření v boji proti kriminalitě, převážně majetkového charakteru, provedl bych analýzu majetkové trestné činnosti před těmito opatřeními a po nich.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika obcí Janova nad Nisou a Bedřichova

Katastr obou obcí - Janova nad Nisou i Bedřichova - je rozložen na severu České republiky v severní části okresu Jablonce nad Nisou. Svojí polohou se řadí mezi příhraniční oblasti, kdy na severu sousedí s Polskou republikou. Jedná se o sousedící obce spadající do chráněné krajinné oblasti Jizerských hor a řadí se do rekreační oblasti.

Janov nad Nisou leží celými svými 1470 ha na území chráněné krajinné oblasti Jizerských hor. Katastrálně je jednou z menších obcí této oblasti a zahrnuje katastry Janov nad Nisou, Hraničná a Loučná. Obec sousedí s Jabloncem nad Nisou, Libercem, Bedřichovem, Josefovým dolem a Lučany nad Nisou a je typickou jizerskohorskou obcí se zemědělskou, řemeslnickou i průmyslovou historií. Lesy pokrývají něco přes polovinu území (53%), zemědělská půda necelou třetinu (30%), poměrně hodně je ostatních ploch, což jsou původní louky či pastviny za socialismu převedené mimo zemědělskou půdu, dnes většinou zarostlé náletem (14 %). Zbývají zastavěné (2%) a vodní plochy (1%).

Samotný katastr je rozložen na svazích údolí Bílé Nisy a jejich prudkých přítoků a stoupá až do hřebenových poloh Vysokého a Maxovského hřbetu. Výškový rozdíl mezi nejvyšším (Královka s 859m. n. m.) a nejnižším bodem (Bílá Nisa v Loučné s 500m. n. m.) činí 359 m.

Obec Bedřichov se rozkládá na 24.26 km čtverečných v nadmořské výšce 730 m. n. m. jako severní sousední obec Janova nad Nisou. Jedná se převážně o zalesněnou oblast (65 %), která je tvořena údolím Bílé Nisy a okolní plochou, tj. jizerskohorskými lesy. Do katastru Bedřichova spadají tzv. samoty, jako je Nová Louka, Kristiánov a Blatný rybník.

Počet trvale žijících obyvatel k roku 2007 se na obec Janov nad Nisou uvádí 1157 a Bedřichov má 250 stálých obyvatel.

Podnebí jak v Janově tak i v Bedřichově patří k nejdrsnějším v České republice, klima Jizerských hor je výrazně ovlivněno reliéfem kraje, typické je držení se chladného vzduchu v terénních sníženinách a výrazné severozápadní větry a četné srážky, které Jizerské hory ovlivňují a způsobují zmíněné klima.

Obě obce byly založeny kolem roku 1600. Z historického hlediska se stala obec Janov nad Nisou oproti Bedřichovu (kde se práce více soustřeďovala na práci v lesích na pilách a sběrem rašeliny) průmyslovou obcí, již ve zmíněné době došlo k oživení sklářské výroby a obec začala být hojně osídlována. V předválečném období měl Janov nad Nisou cca 3200 trvale žijících obyvatel (Bedřichov 1800 obyvatel).

Po druhé světové válce v rámci odsunu německého obyvatelstva se obce zásadním způsobem mění. Vymizelo tradiční sklářství a postupem let se obě obce přeorientovaly na cestovní ruch. Řada bývalých soukromých domů přešla do rukou státních podniků a změnily se v rekreační chalupy a chaty, mimo nich také vyrostly v obcích velké státní rekreační objekty. Po pádu socialismu v Československu přešly ubytovací a stravovací objekty v obou obcích do rukou soukromníků a vzniklo zde velké množství penzionů a apartmánů, pro cestovní ruch v Jizerských horách dnes naprosto typických.

Ekonomika obou obcí je v naprosté většině vázána na cestovní ruch – podstatná část obyvatel se živí gastronomickými službami, provozováním sportovní a turistické infrastruktury (lyžařské vleky, běžecké lyžařské stopy, občerstvení, doplňkové služby – prodej potravin, sportovního vybavení). Ojediněle jsou provozovány také bowling, jízda na koních, snowtubing a další.

V oblasti Vysokého hřebene byl průběžně budován sjezdový lyžařský areál Malinovka s kvalitní infrastrukturou, v souvislosti s konáním mezinárodního běžeckého závodu Jizerská padesátka. Vznikla celosezónní úprava běžeckých tratí. Nejvíce na popularitě vzrostlo v zimní sezóně právě běžecké lyžování s celkem 155 km lyžařských běžeckých stop pro širokou veřejnost na území Jizerských hor, kdy se jedná o nejznámější a nejnavštěvovanější systém v České republice.

V zimní a letní sezóně jsou většinovou částí osob přítomných v místě turisté. Na základě údajů Horské služby Jizerské hory navštíví v zimní sezóně Jizerskou lyžařskou magistrálu přibližně půl milionu návštěvníků. Velkou část těchto návštěvníků tvoří pravidelní návštěvníci z nejbližšího okolí, zejména měst Jablonce nad Nisou a Liberce, kteří využívají dopravní dostupnosti nástupního místa v Bedřichově. Nelze však opomenout také zahraniční turisty převážně z Německa, Nizozemska a Polska.

Zimní sezóna trvá od Vánoc cca do konce března, letní sezóna je průběžně navštěvována od května do září a je nejvíce zaměřena na cykloturistiku. V mezisezónách je návštěvnost výrazně nižší, ve většině je tvořena turisty z okolních měst a obcí.

V daných oblastech jsou pak 4 hromadné parkovací plochy : Maliník s kapacitou 90 míst, Stadion s kapacitou 170 míst, Kaplička s kapacitou 80 míst a Hrabětice – Arnika 130 míst. V zimní sezóně jsou tyto plochy převážně plně obsazeny.

2.2 Majetková trestná činnost a její skladba v daných obcích

Majetková trestná činnost spadá do obecné kriminality a představuje nejvýznamnější část celkové kriminality, o čemž svědčí její podíl na celkové kriminalitě. Obecná kriminalita v sobě představuje jak formu násilného jednání, tak i formy nenásilné, které svojí společenskou nebezpečností významně ovlivňují veřejné mínění občanů o své bezpečnosti. Řešení obecné kriminality vyžaduje odbornou znalost pracovníků a to jak po stránce právní, kriminalistické, tak i základní znalosti psychologie, zdravotnictví apod. Samotnou kriminalitu lze chápat jako nejextrémnější článek sociální patologie, přičemž její zdroje spočívají v oblasti sociální a situační.

Veřejnosti se nejvíce dotýká ta trestná činnost, která ji bezprostředně ohrožuje nebo jí způsobuje finanční škodu. Mezi takové trestné činy patří zejména krádeže prosté (bez známek násilí), krádeže vloupání (s prvky překonání překážek do objektů). Významnou složkou majetkové trestné činnosti jsou krádeže dvoustopých motorových vozidel a věci umístěných ve vozidlech (tyto trestné činy jsou hodnoceny v rámci krádeží prostých). (příloha č.1, 2)

2.2.1 Rozdělení nejčastější majetkové trestné činnosti v daných oblastech

Jak v Janově nad Nisou tak v Bedřichově dominuje trestná činnost krádež, převážně krádež prostá, krádeže vloupání, organizované krádeže věcí z objektů, vykrádání automobilů, které definuje § 247 trestního zákona č. 141/1961 Sb.

➤ Krádež

(1) Kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

- (2) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.*
- (3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*
a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo*
b) *způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.*
- (4) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.*

Druhým nejčastěji páchaným majetkovým trestným činem je trestný čin neoprávněné užívání cizí věci, který je v daných oblastech spojován s osobními vozidly. Tento majetkový trestný čin definuje § 249 trestního zákona č. 141/1961 Sb.

➤ **Neoprávněné užívání cizí věci**

(1) *Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu jich přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takových věcí, které mu byly svěřeny, přechodně užívá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.*

Třetí skupinou majetkových trestných činů, která již není v daných oblastech co do výše páchání toliko početná se řadí následující trestné činy :

- **Poškození cizí věci** dle § 257 z. č. 140/1961 Sb., které je nejčastěji spojováno s trestnými činy krádeže, u kterých došlo k překonání a poškození nějaké překážky za účelem odcizení věci.
- **Podvody** dle § 250 z.č. 140/1961 Sb., které se vyskytují zejména u osob zde trvale žijících a týkající se zejména obohacení se cizím majetkem ku škodě druhé osoby formou uvedení v omyl. Méně početné, spíše výjimkou jsou pak úvěrové či pojistné podvody.
- **Zpronevěry** dle § 248 z. č. 140/1961 Sb., které jsou opět ve většině případů spojeny s osobami trvale žijícími a týkají se присvojení cizího majetku svěřeného pachateli poškozeným.

Samozřejmě, že trestní zákon hovoří o dalších majetkových trestných činech, ale tyto činy jsou v porovnání v četnosti se shora uvedenou trestnou činností zanedbatelné či výjimečné i co se týče do výše spáchané škody.

U majetkových trestných činů je následek kvantifikován způsobem škody v určité výši (rozsah následku), která je vymezena v § 89 odst. 11 trestního zákona č. 140/1961 Sb. a je rozdělena do pěti kategorií :

- **škoda nikoli nepatrná** - škoda dosahující částky nejméně 5.000,-Kč
- **škoda nikoli malá** - škoda dosahující částky nejméně 25.000,- Kč
- **větší škoda** - škoda dosahující částky nejméně 50.000,- Kč
- **značná škoda** - škoda dosahující částky nejméně 500.000,- Kč
- **škoda velkého rozsahu** - škoda dosahující částky nejméně 5.000.000,- Kč

Nejvyšší škody spáchané pachateli majetkových trestných činů v daných obcích jsou u trestných činů neoprávněného užívání cizí věci, kdy v nejčastějších případech jsou neoprávněně užívána drahá luxusní vozidla turistů.

2.3 Psychologie kriminálního chování

Podle Vágnerové (2004, s. 806-807) můžeme kriminální aktivitu definovat jako určitou možnost či variantu chování, k jehož rozvoji může přispět mnoho nespecifických faktorů. Z pohledu psychologického je pak důležité poznat možné příčiny a vlastnosti kriminálního jednání u této osoby, neboť jejich znalostí si ulehčujeme efektivitu práce s těmito lidmi zejména z pohledu prevence.

Vlastní historie zkoumání teorie vysvětlující příčiny kriminálního chování v sobě zahrnovala všemožné příčiny, které vycházely z různých hledisek. Do těchto se zařazují zejména tzv. vrozené předpoklady k tomuto chování a představa toho, že toto chování je naučené. Dále pak z vymezení určitých psychických vlastností a potřeb u takového člověka, kde mezi rozdílnými vlastnostmi oproti „normálním“ vlastnostem běžného člověka byla odlišnost v uvažování, odlišnost osobnostních rysů či akcentace některých psychických potřeb a způsob jejich uspokojování.

Za zmínku z historie teorie vysvětlující příčinu kriminálního jednání určitě stojí teorie zdůrazňující genetické dispozice kriminálního jednání - tzv. teorie „vrozeného zločince“ z 19.století, jejíž autorem je Cesare Lombroso, dále teorie „nedostatečné socializace“, která měla za důsledek nerespektování současných norem chování, kde tato teorie byla postavena na principu a vlivu učení. Představitelem této teorie byl anglický psycholog Eysenck (1964). Další velmi významnou teorií příčin kriminálního chování byla tzv. „teorie sebekontroly“, na níž se podíleli Travis a Gottfredson (1994), a která je postavena na neschopnosti sebeovládání. V neposlední řadě pak teorie Walterse a Whita (1989), založená na odlišném způsobu uvažování. Oba autoři pak vytvořili model kognitivního stylu, typického pro kriminální recidivisty. Mezi další teorie vysvětlení příčin vzniku poruchového chování je pak Cloningerova trojdimenzionální teorie osobnosti (1987), jejíž základem je předpokládaná dispozice reagovat na určité podněty určitým způsobem.

2.3.1 Výskyt kriminálního chování

Vágnerová (2004, s. 807-809) uvádí, že nejčastějším pachatelem trestného činu je muž, kdy poměr spáchání trestného činu oproti ženskému pohlaví se pohybuje v rozmezí 10:1 až 6:1. Co se týče věku mužů, kteří se chovají asociálním způsobem, tak převažuje adolescentní věk až po věk mladé dospělosti.

Podstatnou roli ve výskytu kriminálního chování hraje též vzdělání jedince a sociální postavení. Kriminální recidivisté mívají nižší vzdělání, většinou nemají žádnou profesní kvalifikaci a v mnoha případech se řadí do nižší sociální vrstvy. Kriminalita obecně a její výše je vyšší ve městech oproti venkovu, převážně pak v určitých částech města (např. na sídlištích atd). Tato výše kriminality v městských částech je pak způsobena zejména anonymitou.

Trestný čin podle Vágnerové (2004, s. 808) vzniká v souhře tří faktorů. Prvním faktorem je motivace pachatele, druhým vhodný objekt ke spáchání trestného činu (snadno dosažitelný, slabý či bezbranný) a třetím faktorem jsou vhodné podmínky pro spáchání trestného činu, např. neobydlené místo, samota, či malá přehlednost, která nese pro pachatele nižší rizika.

2.3.2 Příčiny vzniku kriminálního chování

Vágnerová (2004, s. 808) uvádí, že příčina vzniku delikventního či kriminálního chování a jednání je ovlivněna více faktory, je výsledkem interakce mezi komplexem vnějších vlivů a vlastnostmi jedince. Souhra vnitřních faktorů a vnějších okolností určuje vždy konkrétní trestný čin. Ocitne-li se člověk např. v nějaké kritické situaci, může vnější faktor do značné míry ovlivnit jeho reakci.

2.3.3 Vrozené dispozice kriminálního chování

„Vrozené dispozice k určitému způsobu reagování (např. impulzivita, dráždivost, obtíže se zvládáním frustrací) mají pro vznik kriminálního chování značný význam. Zvýšený sklon k asociálním projevům musí mít nějakou příčinu, obvykle neurofyzilogicky podmíněnou. Tyto dispozice mohou být dány geneticky (předpokládá se, že tak je tomu v průměru 50 % - Raine, 1993). Ale mohou vzniknout na bázi prenatálního poškození CNS. Důležité je i to, že tyto projevy vyvolávají u ostatních lidí komplementární, obvykle odmítavé způsoby a trestající reakce, které mohou nevhodné způsoby chování dále posilovat.“¹

2.3.4 Vlivy prostředí kriminálního chování

Jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících pravděpodobnost kriminálního chování je prostředí, v němž jedinec vyrůstá. Velmi často je tomu v případech, kdy kriminální jednání a chování rodičů vede ke stejnému chování svých potomků v dospělosti. Jedním z mechanismů cyklu je, že se jedinec „dítě“ roli násilníka naučí od rodičů. Není to však jediný mechanismus.

„Negativní zkušenost z dětství, jako je citové strádání, fyzické týrání či zneužívání dítěte, vytváří předpoklad k rozvoji nežádoucích vzorců chování. Kvalita rodinného života, jeho disharmoničnost a extrémní způsoby výchovy jsou rovněž důležité. Zde obvykle nejde jen o to, že rodiče se o děti nestarají nebo je bijí, ale zejména o to, že různým způsobem pozitivně posilují jejich nežádoucí chování a nerozvíjejí přijatelnější vzorce.“²

¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2000. s. 808-809.

² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2000. s. 809.

Sklon ke kriminálnímu chování se také vyvíjí ve vztazích mezi jedincem a jeho prostředím. Jedním z dobře známých faktorů je vliv vrstevníků. V první řadě jsou to první signály nepřizpůsobivosti, které se objevují již ve školních lavicích. Jak uvádí Vágnerová (2004, s. 809), objevují se jedinci, kteří již ve školním věku nejsou schopni respektovat běžné normy chování, bývají školsky neúspěšní a žijí v nekvalitním rodinném zázemí. Tito jedinci s nepřizpůsobivými vzorci v chování vyhledávají k sobě rovné, realizují se v různých partách s asociálním zaměřením.

Za zmínku stojí i situační faktory, které mohou být spouštěčem kriminálního chování. Velkou roli pro potenciálního pachatele pak hraje snadná dostupnost cíle, nepřítomnost dalších osob, popřípadě opilost, která ovlivňuje jeho sebeovládání.

2.3.5 Psychické charakteristiky, které mohou být typické pro pachatele trestných činů

Podle Vágnerové (2004, s. 810) došlo k selhání pokusů vysvětlit kriminální chování určitou strukturou osobnosti. Bylo zjištěno, že žádný osobnostní model takového chování neexistuje. Většina vlastností, které zvyšují riziko asociálního chování, kam můžeme zařadit sobeckost, chladnokrevnost, tvrdost, necitlivost a bezohlednost, mohou být za určitých okolností důležité ke splnění společenského úspěchu. Na základě tohoto zjištění lze přehled psychických vlastností, které mohou ovlivňovat delikventní chování, chápat pouze orientačně.

➤ Prožívání

„Emoční prožívání pachatelů trestných činů může být extrémní. Mívají sklon k afektivnímu reagování, k popudlivosti a citové výbušnosti, zlobný afekt může zároveň sloužit k odblokování zábran. Bývají emočně nestabilní, jejich city jsou proměnlivé, což se nepříjemně projeví i v mezilidských vztazích. Mnozí z nich bývají citově chladní, neschopní adekvátních emočních prožitků a představa utrpení jiného člověka je jim zcela lhostejná. Pro tyto lidi bývá typická neschopnost empatie a nedostatek soucitu. Jejich ladění bývá negativní, převažuje mrzutá, podrážděná nálada. Emoční postoj ke světu bývá hostilní. Na druhé straně se lze setkat i se sentimentalitou, sklonem k povrchním citovým projevům, jež nejsou spojeny s jakoukoliv odpovědností s ochotou se něčeho vzdát. Pokud někoho litují, pak nejspíše sami sebe.“³

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2000. s. 810-811.

➤ **Způsob uvažování**

Jak uvádí Vágnerová (2004, s. 811), důležitým faktorem prevence asociálního chování je dobrá inteligence. Lidé s nižším intelektem a s nižší úrovní vzdělání se spíše řadí mezi kriminální recidivisty než osoby s vyšším intelektem. Existují však také nadprůměrně inteligentní jedinci, kteří se taktéž řadí mezi kriminální recidivisty.

U lidí s nižší inteligencí se určitým způsobem zvyšuje pravděpodobnost kriminálního jednání a to pouze nepřímo, neboť se stává příčinou určitého znevýhodnění již ve školním věku. V tomto věku může posilovat motivaci hledáním jiného způsobu seberealizace, než je konvenční kariéra. Nižší inteligence u takových to lidí může vést k posílení nevhodného chování v zátěžových situacích, neboť tito lidé je nedokážou řešit jiným způsobem.

Důležitý je také způsob myšlení. Studie se shodují v tom, že pro pachatele trestných činů je typicky omezený racionální způsob řešení a zpracování informací. V myšlení pachatelů se projevuje neschopnost adekvátně využít zpětnou vazbu, nejsou schopni poučit se na základě vlastních zkušeností. Lhostejnost k následkům hraje u takovýchto recidivistů svou roli, která je výrazem určitého životního stylu, do něhož patří i pobyt ve vězení.

Také způsob uvažování nepřipouští dopad určitého jednání a znemožňuje pochopení souvislostí a vztahů, což je důležité pro správné posouzení situace. Díky nepřiměřené optimistické interpretaci situace dochází k častému zkreslení úsudku. Takto uvažující recidivista je pak přesvědčen, že tentokrát nebude dopaden a to navzdory zkušenosti, která mu říká, že byl nakonec vždy chycen.

➤ **Nápadnosti v chování**

„Chování pachatelů trestných činů bývá typické bezohledností, asertivností až agresivitou při prosazování vlastních cílů. Často jim chybí schopnost sebeovládání, mají sklon reagovat impulzivně. Nemají zábrany, a pokud by nějaké pociťovali, mají tendenci je odblokovat např. použitím alkoholu, jímž zahánějí případné obavy z následků plánovaného činu.“⁴

⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2000. s. 813.

2.4 Kriminální motivace

Motivace je považována za hlavní problém subjektivního posouzení trestného činu. Obvykle přináší odpovědi na otázky typu: proč se jedinec zachoval oním či jiným způsobem. Motivace je obecně psychologický pojem vyjadřující soubor vnitřních i vnějších činitelů, kteří vedou jedince k určitému chování a jednání. Buď takové jednání a chování v činnosti podněcují a podporují, nebo jej naopak drží zpět, tlumí.

Motivací se rozumí vnitřní proces, který poskytuje chování energii a zaměřuje ji vůči vytyčenému cíli, určuje tak jeho sílu, směr i trvání. Motivace probíhá na základě motivů a incetiv. Motivy jsou vnitřní pohnutky, které jsou úzce spjaty s vnějšími podněty – incetivami. Motivem lidského jednání nejčastěji bývají jeho potřeby. Uspokojování těchto potřeb je hnacím motorem lidského konání. Mezi základní potřeby patří potřeby biologické (látková přeměna, pohyb, spánek), v Maslowově hierarchii lidských potřeb dále stojí sekundární potřeba jistoty a bezpečí, potřeba sociálního styku, podnětů, změny a činnosti, potřeby výkonu a uznání, kognitivní potřeby a na vrcholu pyramidy se pak tyčí potřeba seberealizace. Kromě potřeb jsou vnitřními pohnutkami také zájmy, city, představy a fantazie člověka, jeho cíle nebo hodnotová orientace. Vnějšími podněty bývají situace (okolnosti), které člověka přinutí, vyburcují a vedou nějakým směrem. Tyto většinou přicházejí z okolí a prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje.

Motivace existuje ve vzájemném vztahu s vůlí, tedy s psychickými procesy a vlastnostmi, které se podílejí na cílevědomém dosahování cílů a řízení činnosti k nim směřující. Vůle je významnou a nedílnou součástí autoregulačních prostředků, zejména v oblasti vědomého sebeovládání. V přípravě činnosti se stýká motivace s vůlí v procesu uvědomování si vnějšího požadavku a vnitřního motivu. Během tohoto procesu dochází k volbě cíle, rozhodování a konečnému rozhodnutí. Na konečném rozhodnutí se podílí také volní charakteristiky jako vytrvalost, odpovědnost, zásadovost nebo sebeovládání.

Forenzní psychologie hledá odpovědi na otázky motivace, která spouští kriminální jednání, zjišťuje specifické faktory, ať psychologické, tak třeba sociální, které by objasnily, proč k trestnému činu došlo. Vnitřní pohnutky mohou v určitých souvislostech působit jako kriminogenní. Čírtková (2004, s. 92) uvádí jako příklad: „*potřebu uznání, potřebu citového zázemí, vyšší city, lásku, stejně jako nenávist.*“

Rozdíly mezi trestným a netrestným jednáním spočívají spíše v motivačních procesech než v samotných motivech. V tomto procesu figuruje řada různých faktorů z minulosti, z přítomnosti, z vnějšku i vnitřku skutečnosti, ale také představy a fantazie.

„Pro lidské chování je charakteristické, že se v něm uplatňuje substituce motivů; například nadměrné jedení nemusí být vždy motivováno hladem nebo apetitem, ale osamělostí nebo jinými zdroji úzkosti, časté vyhledávání sexuálního dobrodružství nemusí plynout z nadměrně silného sexuálního pudu, ale z komplexu méněcennosti apod.“⁵

V historických psychologických přístupech existuje několik různých teorií o motivaci. Sigmund Freud jako představitel psychoanalýzy tvrdí : „ jsou motivovány i tzv. chybné úkony (přeřeknutí, zapomenutí, přepsání, přehmátnutí), resp. i některé obvykle za náhodné pokládané projevy (poškrábání na hlavě, bubnování prsty atd.) jsou přesně motivovány a determinovány pohnutkami, o kterých vědomí neví.“⁶

Psychoanalýza tak zdůrazňuje vliv zažitých konfliktů z dětství. Na základě těchto vlivů objasňuje motivaci zvláště závažných trestných činů. Většina systémů se kloní k názoru, že neexistuje žádné jednání, které by nebylo motivováno. Za nemotivované jednání je považováno jednání, jehož motivu si není jedinec vědom.

Behaviorální psychologie se zabývala spíše běžnými typy kriminálního jednání, jakým je majetková a násilná trestná činnost mládeže, kterou vidí jako výsledek nesprávného procesu sociálního učení. Za rozhodující považuje vliv rodiny a i dalších socializačních institucí (škola, vrstevnická skupina, parta...).

Kognitivní psychologie uvádí jako motivační faktor pochybná kognitivní schémata, tzn. naučené způsoby analyzování skutečnosti, kdy tyto lze označit za patologické. Jedinec netrpí výčitkami svědomí, jeho jednání odpovídá pozitivnímu sebeobrazu.

Novější přístupy konce 20. století přináší teorii chaosu, která zkoumá náhodu jako nepředvídatelnou skutečnost, kterou nelze ani ovlivnit, která je nezávislá na vůli jedince. Obvykle se u pachatele objeví vzorec chování, který se neobjevil nikdy dříve, a který tak nelze predikovat ani z pozice pachatele ani z pozice oběti.

⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Lexikon psychologie*. Praha: 1995. s. 48.

⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Lexikon psychologie*. Praha: 1995. s. 71.

Kriminální chování může být programované, kdy si jedinec vytvoří představu o cíli, vzácně anticipuje následky, zformuluje plán, přijme záměry a na těchto základech jedná nezákonným způsobem.

Obvykle probíhá od vytipování oběti, přípravy nástrojů a posuzování vhodnosti situace, k vlastnímu jednání. Opakem je reaktivní chování, které není programované. Na rozdíl od programového jednání zde neexistuje zpětná vazba, rozhodující je pro pachatele situace (např. provokující oběť). Obvykle se jedná o chování v prudkém afektu, zkratkovité jednání. Čírtková (2004, s. 92) uvádí že „*ve forenzním kontextu se problematika motivace uplatňuje ve dvou ohledech :*

1. *zkoumání kriminální motivace v obecné (teoretické) poloze*
2. *posuzování motivace v konkrétním kriminálním případě.*“

Motivace je u kriminálního jednání důležitá z hlediska posuzování každého konkrétního trestného činu. Je součástí objasňování subjektivní stránky trestného činu. Ke spolupráci s policií a soudy jsou přizváni soudní znalci z oblasti psychologie, kteří zejména u závažné trestné činnosti (proti životu a zdraví nebo u sexuálních deliktů) analyzují pachatelovy pohnutky na základě diagnostického rozhovoru s pachatelem, studia poznatků o průběhu činu (dokumentace místa činu, protokoly výslechů atd.) a hlavně na základě psychologického vyšetření pachatelovy osobnosti. Tento posudek je důležitý pro správné celkové právní hodnocení případu.

Objasňování motivace trestného činu je velmi složitý a náročný proces, který se pohybuje v oblasti pravděpodobnosti. Zda měl pachatel své jednání pod kontrolou nebo zda jednal ve stavu pudového rozrušení, má vliv na jeho pozdější trest. Pravděpodobné motivační pochody, odhalované erudovanými psychology mohou nasměrovat soudy k nahlížení pachatelových pohnutek jako k zavrženíhodným, které pak bývají přitěžující okolností (může to být např. extrémní hamižnost nebo krycí vražda), a které pak vedou k přísnějším trestům. Pokud jednal pachatel ve stavu patologického afektu, může být místo trestu nařízena ústavní léčba.

2.5 Osobnost pachatele

Mezi nejdůležitější témata psychologie patří osobnost. Tento pojem je využíván nejen v psychologii, ale také filozofii, sociologii, pedagogice či v právu. Samotný pojem osobnost byl do oboru psychologie zaveden počátkem 20. století, kdy se ukazovala nutnost studovat duševní život člověka jako celek.

2.5.1 Psychologie osobnosti a hlavní oblasti jejího zájmu

V současné době existuje mnoho pojmů, které definují osobnost a její psychologii. Například Záhorská J. ve své knize (Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů, 2007, s. 29 s odvoláním na Atkinsonová, R. L., 1995, s. 581), definuje osobnost takto :

„Osobností rozumíme charakteristické vzorce myšlení, emocí a chování, které určují osobní styl jedince a ovlivňují jeho interakce s prostředím.“

Záhorská (2007, s. 29) uvádí, že předmětem psychologie osobnosti se stalo její zkoumání, které se zabývá psychickými, sociálními i biologickými vlastnostmi, rysy a stavy osobnosti. Hlavními úkoly psychologie osobnosti je popis a vysvětlení výskytu a průběhu činností osobnosti a stavů osobnosti jako jedné ze základních stránek lidského života. Z pohledu psychologie neexistují dva totožní jedinci, neboť každý člověk je v určitých ohledech rozdílný.

Dle Záhorské (2007, s. 30) se rozlišují čtyři okruhy otázek, které jsou prozkoumávány jako samostatné oblasti psychologie osobnosti:

- **Struktura osobnosti** – prvky struktury osobnosti dle Nakonečného (1993, s. 45) chápeme jako dispozice různých druhů, které představují psychické vlastnosti osobnosti a tvoří různé třídy podle svých funkcí, které se mohou združovat v určité syndromy či typy osobnosti. Řadíme sem schopnosti, temperament, charakter a motivační strukturu.
- **Dynamika osobnosti** - pod tímto pojmem si můžeme představit „síly“, které hýbou osobností a spoluurčují její chování. Pomocí nich pak popisujeme chování a prožívání v důsledku vzájemného působení prostředí a osobnosti.

- **Vývoj osobnosti** - struktura osobnosti se utváří během života a vyžívání jedince, ale také se projevuje v závislosti na dynamice děje, který osobnost prožívá. Hovoříme zde také o změnách involučních, což jsou změny zánikové a projevují se úbytkem a rozpadem životních struktur (nejčastěji převládají ke konci života) a funkcí a dále o změnách evolučních, které jsou rozvojové a projevují se růstem a zdokonalováním životních struktur a funkcí (převládají počátkem života).
- **Patologie osobnosti** – během života člověka, a zejména v průběhu osobnostního vývoje, může dojít k poruchám struktury a dynamiky osobnosti. Tyto poruchy pak narušují běžnou adaptaci člověka na měnící se podmínky okolního prostředí. Oborem, který se zabývá touto problematikou je obecná a speciální psychopatologie.

2.5.2 Typologie osobnosti u pachatelů trestných činů

Většina provedených psychologických výzkumů kriminality začíná a končí u problematiky osobnosti. Osobností pachatele rozumíme pojem, který zastřešuje ostatní varianty používané ve forenzní psychologii, např. u obviněného, obžalovaného, odsouzeného či propuštěného. V mezinárodní terminologii je užíván výraz kriminální osobnost.

Čírtková (1998, s. 69-70), kriminální populaci zařazuje obecná typologie do pěti základních typů osobnosti pachatele :

1. Socializovaný (normální) typ.
2. Neurotický typ.
3. Psychopatický typ.
4. Mentálně nedostačivý typ.
5. Psychotický typ.

Socializovaný typ – nebo-li normální typ. Na tuto osobnost se vztahují obecné poznatky o chování a prožívání. Myšlenkové pochody a dynamika prožívání jsou srozumitelné, svědomí jedince je utvořené a reakce na spáchaný trestný čin odpovídají běžným představám jako je lítost, smutek, obavy z další životní cesty, očekávané reakce od okolí apod. Jednání a spolupráce s tímto jedincem je zpravidla snadná, když se apeluje na morální hlediska či citové vazby k blízkým lidem.

Neurotický typ – osobnost tohoto typu pachatele je nápadná tím, že se u ní vyskytují větší či menší neurotické poruchy. Jedná se o zvýšenou úzkost, dráždivou slabost, depresivní ladění apod. Neurotické prvky osobnosti se pak promítají do kriminálního jednání do způsobu spáchání činu i motivace. Typickým pachatelem neurotického typu je většinou osoba mladistvého nebo mladého věku, zpravidla ze střední sociální vrstvy. Kriminální jednání je většinou protestem proti rodině a není přímo směřováno proti společnosti. Jednání s tímto typem osobnosti je složitější a komplikovanější než v případě socializovaného typu. Důležitá je jednoznačná komunikace a pozitivní atmosféra. Většina těchto pachatelů disponuje fungujícím svědomím, proto je možné při jednání s tímto typem poukazovat na morální hodnoty a normy, a apelovat tak na kladné stránky osobnosti.

Psychopatický typ - obecně lze říci, že se u tohoto pachatele předpokládá značný podíl osobnosti na kriminálním jednání. Význam „psychopatická osobnost“ je diagnostickým termínem. Jde o jedince, u kterého se projevují svérázné, až nápadné způsoby chování a prožívání. Ve svém okolí jsou tyto lidé považováni za podivíny. Jednání s psychopatickými typy je v běžných životních situacích obtížné, zejména pak v situacích kdy chceme uplatnit právo. Psychopaté jsou také značným problémem v roli vězňů, neboť velmi často, aby dosáhli svého, vydírají personál např. způsoby sebepoškozování.

Mentálně nedostačivý typ – jeho osobnost se vyznačuje primitivností a nízkou inteligencí. Tomuto také odpovídá trestná činnost a způsob jakým ji provedl. Samotný trestný čin není nijak promyšlený. Často se dopouští násilné a sexuální trestné činnosti. Jeho rozpoznání bývá snadné. První nápadná odlišnost se projeví už ve způsobu vyjadřování. V případě skupinové trestné činnosti bývají tyto osoby často využívány.

Psychotický typ - jedná se o pachatele, který v době spáchání trestného činu trpí některou z podob duševního onemocnění, tj. psychózou. Ve většině případů se u těchto osob jedná o násilný trestný čin. Samotný trestný čin je na první pohled nápadný svou bizarností a nesrozumitelností a často i svou brutalitou. To je spojeno většinou s motivací, která je nečitelná, zvrácená a nelze ji pochopit pomocí běžných měřítek.

Uvedená typologie diferencuje pachatele podle běžných psychologických skupin. Tytéž duševní poruchy se však objevují v celé populaci nekriminálních jedinců. Tyto duševní abnormality nemůžeme však chápat jako zcela rozhodující, které motivují jedince ke kriminálnímu jednání.

Sochůrek J. (2002 s. 48), ale i Záhorská J. (2007, s. 45) uvádějí, že většina forenzních psychologů dělí pachatele trestných činů dle scény deliktu na organizovaný a dezorganizovaný typ pachatele. Většinou se toto rozdělení aplikuje u pachatelů násilné trestné činnosti.

➤ ***Organizovaný pachatel (Organizer nonsocial offenders)***

Mezi jeho konstantní charakteristiky patří průměrný nebo vyšší intelekt. V jeho dětství převládala nedůsledná a spíše tvrdá výchova. Před vlastním činem obvykle účelově naváže kontakt s obětí. V průběhu trestného činu se dobře kontroluje a ovládá. Jedná se o pachatele, který je mobilní, obvykle vlastní automobil v dobrém stavu. Má většinou maskulinní vzhled, nesnáší kritiku, i když je míněna konstruktivně. Vražedný nástroj zpravidla přináší s sebou a po činu jej zase odnáší. Volba místa činu a oběti má zpravidla určitý řád, čin bývá naplánován a dobře připraven. Po smrti tělo obvykle ukrývá, nebo jej záměrně vystavuje. Po činu se zajímá o průběh vyšetřování.

➤ ***Dezorganizovaný pachatel (Disorganizer asocial offenders)***

Charakteristika u daného typu pachatele je v podstatě opakem výše uvedeného typu. Tito pachatelé mají podprůměrný intelekt, vykonávají většinou nekvalifikovanou profesi a jsou méně obratní v sociálním styku. V rodině často nebyl přítomen otec. V dětství mohlo dojít k týrání. Tito pachatelé mívají obtíže ve škole, mnozí z nich nedokončili ani povinnou školní docházku. Velmi často se jedná o asociální osobnost. Útok na oběť je nenadálý, bez předešlého navázání kontaktu. Časté jsou sexuální aktivity s tělem. Samotný trestný čin na místě činu nese známky improvizace a chartismu. Jako vražedné nástroje jsou většinou použity nalezené předměty pachatelem na místě činu (kámen, klacek, řemínek od kabelky atd.). Průběh trestného činu se mu „vymyká“ z rukou. Tělo nechává na místě. Často bydlí nedaleko místa činu. Po činu se u této osobnosti často vyskytují významné změny v chování (např. zneužívání alkoholu či drog). Informace o vyšetřování nesleduje nebo jen velmi okrajově.

2.6 Rodina

2.6.1 Definice pojmu rodina

Jednoznačná definice pojmu rodina je velmi problematická. Psychologický slovník definuje rodinu jako: „*společenskou skupinu spojenou manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.*“⁷

Rozlišuje rodinu nukleární, která zahrnuje pouze otce, matku, děti a rodinu širší. Součástí širší rodiny je i další příbuzenstvo (prarodiče, strýcové, tety, bratřenci, sestřenice apod.).

J. Langmeier a M. Kňourová definují rodinu jako „*institucionalizovanou biosociální skupinu, vytvořenou přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistuje pokrevní pouto, a z jejich dětí.*“⁸

Jaroslav Řezáč definuje rodinu (v knize Sociální psychologie s odvoláním na P. Říčana) takto: „*Rodina je intimní vztahový systém, časoprostorově ohraničený a vyznačující se relativní trvalostí.*“⁹

Z pohledu sociální psychologie lze rodinu vyhodnotit jako malou, primární a neformální sociální skupinu, která se vyznačuje vysokou soudržností, stabilitou a intimitou. Jako malou sociální skupinu označujeme rodinu proto, že počet jejích členů nepřesahuje 30, vztahy tak jsou velmi intimní a úzké. Silné citové vazby jsou charakteristické také pro každou další primární skupinu.

„*Člověk se v rodině ocitá jaksi proti své vůli, díky náhodě. Přesto se pro něho rodina stane po celý zbytek života prakticky nepostradatelným prostředím a jakékoliv narušení vztahů v rodině mívá často velice nepříznivé následky na psychiku jejích členů i na jejich budoucí život.*“¹⁰

Každou sociální skupinu tedy tvoří členové (lidé), jejich vztahy (vazby), které vytvářejí skupinovou strukturu a materiální prostředí, na jehož bázi se vytváří kulturní prostředí.

⁷ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: 2000. s. 512.

⁸ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: 1998. s. 304

⁹ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Praha: 1998. s. 27

¹⁰ SOCHŮREK, Jan. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Liberec: 2001. s. 38.

2.6.2 Druhy rodiny

Člověk se během svého života ocitá ve dvou rodinách, a to v rodině orientační a v rodině prokreační. Rodinu orientační si dítě nevybírá, rodí se do ní, zatímco rodinu prokreační vytváří dospělý sám, zakládá ji. Na vývoj dítěte a jeho socializaci má výjimečně důležitý vliv právě orientační rodina, zejména negativně může být vývoj ovlivněn, pokud rodina orientační chybí a je nahrazena ústavní výchovnou péčí.

Trendy moderní společnosti mění také pohled a přístup k instituci rodiny. Velmi výrazně se uvolnilo dominantní postavení mužských rodičovských rolí.

Původní podmíněná instituce manželství dnes ustupuje do pozadí, není již tak důležitá, zejména z hlediska společenských norem. Klesá počet uzavřených manželství a naopak roste počet párů, které spolu žijí, vychovávají děti, a přesto instituci manželství považují za zbytečnou. V evropských zemích stoupá také počet rodin, kde o dítě pečuje pouze jeden z rodičů, tudíž v primární socializaci dítěte často chybí jeden ze sociálních vzorů. Celková demokratičnost v životě rodiny se odráží i v řešení konfliktů, kdy mnohem častěji přichází na řadu radikální řešení rozvodem se všemi svými negativními důsledky na všechny členy rodiny.

Celkové uvolnění rodinné koheze přináší další rozdělení rodiny kromě úplné a neúplné, na rodinu vlastní formálně úplnou a formálně úplnou. Vlastní formálně úplnou rodinu charakterizují biologičtí rodiče a jejich děti. Naopak formálně úplnou rodinu charakterizuje přítomnost mužského i ženského sociálního vzoru, ale kombinace rodičů může být různá. Vznikají rodiny, kdy jeden z rodičů je biologický rodič a druhý se k rodině připojil např. dalším sňatkem. Výjimkou nemusí a mnohdy nebývají ani rodiny, kdy si do nového svazku rodiče přivedou své biologické děti. Do formálně úplné rodiny musíme zahrnout také rodiny s dětmi adoptovanými. Dalšími typy rodiny, které rozdělujeme na základě přítomnosti rodiče a legislativního rámce, jsou: formálně neúplná rodina (jeden z rodičů zemřel, rodič samoživitel po rozvodu nebo odloučení), neformálně úplná rodina (chybí legislativní rámec – rodiče vychovávají děti, ale nejsou oddáni) a neformálně neúplná rodina (rodiče ač manželé spolu nežijí z různých důvodů – odluka nebo dlouhodobá práce mimo domov).

2.6.3 Funkce rodiny

Rodina jako sociální skupina a primární místo lidské socializace plní, resp. by měla plnit, řadu funkcí. Odborná literatura uvádí celou řadu rozdělení. Biologická funkce rodiny v sobě skrývá soubor podmínek nutných pro biologický vývoj členů a biologickou reprodukci. Jedná se o zabezpečení základních biologických potřeb (spánek, pohyb, příjem a výdej potravy), ale biologická funkce zahrnuje též funkci rozmnožovací, erotickou a milostnou. Další z funkcí rodiny je funkce ekonomická, tedy zabezpečení materiálních potřeb všech členů.

Funkce výchovně-socializační je nezastupitelná, protože dítě potřebuje k vlastní identifikaci a přijetí společenských norem vzor ženské i mužské role – tedy matku a otce. Funkce emocionální doprovází socializační funkci a zajišťuje uspokojování emocionálních potřeb – potřeba jistoty, bezpečí, lásky. Funkce se vzájemně prolínají a doplňují.

Bohužel se stává, že rodina své funkce neplní. Poruchy rodiny mohou být vratné i nevratné. Porucha funkce biologické může primárně spočívat v poruše reprodukční, tzn. rodiče děti nechtějí, nemohou mít nebo mají více než jedno postižené. Porucha zabezpečení základních biologických potřeb může úzce souviset s poruchou funkce ekonomické, kdy rodiče nepracují, ať již z důvodu toho, že nechtějí či nemohou kvůli nemoci nebo stáří, popř. u rodičů s patologickými změnami - osobnosti u alkoholiků, gamblerů apod. Následkem toho v rodině vzniká hmotná nouze a není možné uspokojit všechny materiální potřeby členů. Poruchy výchovně-socializační funkce mohou pramenit z celkem běžného porozvodového stavu, kdy chybí jeden z rodičovských vzorů a kdy je narušena právě stabilita rodiny.

Další příčinou poruchy této funkce může být defektní vztah rodičů k dětem a naopak, plynoucí z nedostatku nebo přemíry zájmu rodičů a jejich péče. Mezi nevhodné typy výchovy patří výchova perfekcionistická, kdy ambiciózní rodiče vychovávají dítě v atmosféře bezchybnosti, neúplnosti - dítě nesmí chybovat, dělat věci napůl, musí být neustále nejlepší a první. Další nevhodná výchova je autoritativní, charakteristická striktními direktivními zákazy, příkazy a také nepřiměřenými tresty. Nedůsledná výchova rodičů bez vytyčeného jasného cíle, kdy např. matka zakáže, otec dovolí, u dítěte pěstuje negativní vlastnosti jako vypočítavost.

Nedostatečná (deprivující) výchova je typická nedostatkem podnětů ze strany rodičů, dítě tak trpí psychicky i fyzicky. Další nesprávnou výchovou je úzkostlivá výchova při reálně hrozícím nebezpečí u dětí alergických nebo jinak nemocných např. astmatem, diabetes, kdy rodiče neustále kontrolují a přehnaně zakazují a omezují činnosti dítěte. Podobným typem výchovy je výchova projektivní u rodičů, kteří dítě rozmazlují, ochraňují, ve všem mu vyhovují, „vyšlapávají mu cestičku“. Vážné psychické poruchy může přivodit výchova morálně traumatizující charakteristická větou: „Kdo jednou zklamal, zklame zase“- tedy od mala vytvářené pocity viny.

2.6.4 Nefunkčnost rodiny

Poruchami funkce rodiny se zabývala a stále zabývá celá řada odborníků, mezi nimi i čeští psychologové Langmeier, Matějček a Dunovský v projektu Laboratoř pro výzkum rodiny, která vznikla při Karlově univerzitě v Praze již roku 1970. Tým kolem prof. Matějčka sestavil dotazník, na jehož základě se určuje funkčnost rodiny.

Zjišťuje:

1. složení rodiny
2. stabilita rodiny - pevná, narušená, rozvrácená
3. sociálně-ekonomická situace rodiny - vzdělání, zaměstnání a příjem rodičů, způsob bydlení
4. osobnost rodičů - vyrovnané, s odchylkami, patologické
5. sourozenci - počet, tělesné i duševní zdraví
6. zájem rodičů o dítě - opravdový, uspokojující, formální, nadměrný
7. osobnost šetřeného dítěte - vývoj normální, retardovaný, akcelerovaný
8. péče o dítě - dobrá, uspokojivá, dostatečná, špatná

Na základě udělovaných bodů jsou sestavena 4 pásma funkčnosti rodiny:

Body:	Označení:	Charakteristika:
0-4	Funkční	Zajišťuje bezchybný vývoj dítěte, téměř v praxi neexistuje.
5-9	Problémová	V rodině existují problémy, je porušena některá z funkcí nebo i více z nich, ale rodina sama je schopna je řešit a kompenzovat. Problémy nejsou závažné a neohrožují rodinný systém a výchovu dítěte v něm.
10-14	Dysfunkční	Rodina má poruchy téměř všech funkcí, bezprostředně ohrožují rodinu jako celek i dítě v ní. Rodina potřebuje soustavnou pomoc a péči odborníků, ale s jejich pomocí problémy dokážou řešit a není třeba dítě z rodiny odebrat. Velmi často se jedná o rodinu neúplnou (rozpad rodiny, svobodná matka, ovdovělý rodič, rodič adoptující dítě bez partnera).
15-24	Afunkční	Rodina přestává plnit svůj účel, dochází k výraznému narušení vývoje dítěte (nucení k prostituci, dealerství, krádežím apod.), dítě je nutné z rodiny odebrat a umístit v rodině náhradní nebo v náhradní ústavní péči.

Na vývoj dítěte a jeho socializaci má vliv také postavení rodiny ve společnosti. V posledních letech se evropská společnost posunula od tradičního industriálního období do období postindustriálního, kdy ženy mnohem více touží po sebeuplatnění na trhu práce, vstupují do dříve ryze mužských odvětví (politika, veřejná sféra, technické obory) a opouští tradiční rodinné role hospodyně a vychovatelky. „*Toto jejich tíhnutí se dostává do konfliktu s potřebami dítěte a s tradičně nízkou ochotou mužů participovat na výchově dětí a na provozu domácnosti.*“¹¹

V hodnotovém žebříčku tak neustále stoupá svoboda, možnost volby, osobnostní rozvoj a seberealizace. Do střetu se tak dostává vazba mezi rodičovstvím a partnerstvím: „*Děti vychovávané jen jedním z rodičů (ve všech zemích jsou to ve zdrcující většině matky) mají podle mezinárodních srovnávacích studií o něco horší výsledky ve škole, víc zdravotních a psychických problémů, a také více střetů se zákonem než děti ze srovnatelné socioekonomické vrstvy, které vyrůstají s oběma rodiči. Přítomnost otce v rodině soudobý výzkum jasně ukazuje jako faktor, který brání delikvenci syna. Chlapci žijící ve společné domácnosti s vlastním otcem mají významně menší sklon přestupovat meze zákona než chlapci žijící bez otce či s nevlastním otcem.*“¹²

¹¹ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Sociální psychologie*. Praha: 2003. s. 39

¹² MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Sociální psychologie*. Praha: 2003. s. 40

2.6.5 Postavení rodiny v současné společnosti

V souvislosti s přibýváním neúplných a nefunkčních rodin ve společnosti sílí tlak na školské a mimoškolské instituce zabývající se volným časem dětí a mládeže, aby přebíraly a kompenzovaly mnohé funkce rodiny. Ale z hlediska vývojové psychologie je jasné, že na to není připraveno zejména dítě. Od narození přes kojenecké a batolecí období je dítě fixováno na jednu osobu, nejčastěji matku. V případě neustálého střídání osob v okolí dítěte dochází k destabilizaci jeho osobnosti a nesprávnému vývoji. Dítě bývá deprivované hlavně emocionálně. S postupem věku, v období batolete, s rostoucím zorným polem dítě potřebuje další sociální vzory a pocit bezpečí hledá u dalších osob v okolí, nejčastěji opět u osob, které se v jeho blízkosti vyskytují nejčastěji – u otce, sourozenců, prarodičů. Kvalita vazeb mezi dítětem a matkou, později dítětem a otcem a dalšími členy rodiny, je nejdůležitější pro sociální i další osobnostní vývoj dítěte. Vztah mezi rodiči a dítětem umožňuje dítěti vytváření představ o chování a jednání ostatních dospělých osob, vytváří si tak představy na celý život.

Rizikovým faktorem pro vznik sociálně-patologických jevů je tedy nepřítomnost jednoho z rodičů, kdy chlapci obvykle postrádají vzor pro identifikaci své mužské role a dívky model ženského chování. Přítomnost nevlastního rodiče může být dvojí stranou mince, může přinést pozitivita i negativa. Ale i rodič vlastní, chovající se delikventně – alkoholik, gambler, drogově závislý, trvale nezaměstnaný – může zvýšit pravděpodobnost, že se dítě v kritickém pubescentním nebo adolescentním období dopustí přestupku nebo trestného činu.

„Zvláštní kategorii tvoří děti, které rodinné prostředí vůbec nepoznaly. Byly vychovávány v kolektivních institucionálních zařízeních; obvykle prošly celou sérií náhradních domovů. Tyto v pravém slova smyslu deprivované děti mají nejen oslabenou schopnost navazovat vztahy a nalézat v nich uspokojení, mají oslabený smysl pro neústavní realitu. Jejich delikventní chování během dospívání a časně dospělosti může být někdy projevem naivity a „vrstevnického“ vidění světa, které neměly možnost korigovat v dlouhodobém vztahu k respektovanému dospělému a také ve vztahu k mimoústavním institucím. Jejich adaptace na ústav je samozřejmě lepší než adaptace na samostatný život mimo ústav; proto pro ně může být vazba i vězení vlastně známým prostředím, které nevědomky upřednostňují před náročnou samostatností života na svobodě.“¹³

¹³ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Sociální psychologie*. Praha: 2003. s. 43

K delikventnímu jednání u dětí může docházet ale také v rodinách formálně úplných a navenek fungujících. Příčinou tady může být nuda, nedostatek adekvátních a jasných životních cílů. I tyto příčiny narůstají v souvislosti s dnešní uspěchanou dobou, kdy se rodiče s dětmi setkávají na krátkou chvíli večer, společně nepodnikají žádné činnosti a volný čas tráví maximálně pasivním konzumním způsobem.

2.7 Škola

2.7.1 Vliv školního prostředí na formování osobnosti

Škola je sekundární a formální sociální skupinou, kde se vytvářejí mnohdy pevné až intimní neformální vztahy, trvající někdy i celý život. Člověk je zařazen do edukačního procesu zpravidla v místě bydliště a podle zákona také v roce, kdy dosáhne 6. roku věku. Ředitelem školy je vytvořena formální skupina cca 30 žáků – vrstevníků, které řídí a organizuje společenská instituce – škola, třída, která jim také dává jasný cíl a pravidla fungování. Vedle řízených činností se ale také utváří prostor pro vznik neformálních přátelských vztahů. Nezávisle na autoritě učitele, popř. ředitele školy, vznikají podskupiny, které již ale nejsou formální a dítě se do nich zařazuje dobrovolně a samo. Žáci, kteří nejsou akceptováni svou třídou, se v mnoha případech snaží získat kamarády v jiné skupině vrstevníků. Chladný, nepřátelský postoj skupiny působí rušivě na psychický stav a výkony jedince, a tak je nutná pomoc, porozumění a povzbuzení ze strany učitele.

Mezi hlavní cíle předškolního a základního vzdělávání patří socializace jedince – to znamená začlenění do společnosti. Dítě by se mělo naučit základním společenským dovednostem – žít mezi vrstevníky, přijímat autoritu, základní vzorce chování – pozdrav, poděkování, apod. a vůbec celkově správné chování k dospělým i mladším dětem. Trendy soudobé společnosti vedou také k tomu, že škola v rámci svých sociálních kompetencí začíná v mnohém suplovat roli rodiny, resp. rodičů.

„Takto mohou působit rodiny, které se scházejí večer, nemají žádnou společnou náplň a volný čas tráví nanejvýš sledováním televize či videa. Je jisté, že tento životní styl není pro děti lákavý, a proto si hledají zábavu a vzrušení samy, někdy až za hranici normy přijatelného chování.“¹⁴

¹⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2000. s. 783.

Sociální postavení třídy, tedy formální sociální skupiny, je závislé na několika faktorech: věk žáka – s vlastním vývoje psychiky a socializace se mění – klesá - závislost třídy na učiteli a roste její autonomie. Největší závislost na učiteli je cca do 7 - 8 let a zhruba do 12 let stále existuje vysoký index vlivu a sympatií k učiteli. V postpubertálním období vrcholí proces růstu nezávislosti skupiny, prohlubují se interindividuální vztahy a oslabuje se vliv na vývoj jedince ze strany dospělé autority. Dalším faktorem ovlivňujícím sociální skupinu ve třídě jsou pohlavní rozdíly.

Chlapecké skupiny se jeví jako výrazně integrovanější, na vlivu jedince má větší podíl sociální síla, fyzická i psychická zdatnost, zatímco dívčí skupiny jsou méně integrované, mají tendenci se rozpadat do přátelských triád a dyád, které mají nepřátelské a konkurenční vzájemné vztahy, ale vazba na učitele je zde silnější. Významnou úlohu hraje i velikost třídy, kdy určitou výhodu mají malé třídy. S velikostí skupiny roste počet nepřátel, ale také se zvyšuje možnost výběru partnerů. I složení třídy má vliv na její dynamiku. Pro její vývoj jsou důležité jak výkonové a motivační, tak sociální a morální dispozice dětí. Např. třídy s vyšší úrovní rozumových schopností vytvářejí integrovanější a kohezivnější skupiny, někdy u vybraných tříd vzniká nadměrná soupeřivost.

2.7.2 Postavení školy v soudobé společnosti

Požadavků na školu neustále přibývá, stejně jako přibývá požadavků kladených na děti. Matoušek a Kroftová (2003, s. 38) citují 3 nejvlivnější soudobé filozofie vzdělávání podle Pasche a Bertranda takto:

- **progresivismus** – směr, který vytváří pružné kurikulum orientované na osobnost každého jednotlivce tak aby pochopil současný svět, sebe i druhé.
- **rekonstrukcionismus** – směr orientovaný na vývoj společnosti, odhady vývojových trendů a tudíž směr vedoucí dítě k touhám po změnách, které bude jednou samo iniciovat
- **esencialismus** – směr daný pevným a akademickým kurikulem, postaveným na předávání tradičních znalostí, dovedností a postojů.

„Od vzdělávacího systému se očekává výchova světoobčanů, kteří budou mít dostatek smyslu pro odlišnosti lidí pocházejících z jiných kultur nebo je alespoň budou schopni tolerovat. Jinými slovy se očekává všeobecné posilování společenské solidarity.“¹⁵

Se slábnoucím vlivem některých rodin a současně sílícím vlivem masmédií (televize, internet) a také vrstevnických skupin, sílí společenský tlak na školské instituce, které tak jako jediné přináší strategicky pozitivní působení na dítě v zájmu společnosti.

Dalším pozitivním trendem v edukačně vyspělých zemích je prodlužování povinné školní docházky a s ní spojené zvyšování vzdělanosti populace. V mnohých evropských zemích se prodlužuje povinná školní docházka až na 10 a více let (Španělsko, Portugalsko, Nizozemí, Velká Británie) a zahrnuje v sobě i sekundární školství (tzn. střední školy). S růstem vzdělanosti souvisí neustálé a celoživotní vzdělávání ve většině oborů lidské činnosti, které díky rekvalifikačním a rozšiřujícím kurzům umožňují pružně reagovat na potřeby trhu práce.

Kriminalita mládeže a dětí velmi často vychází z oblastí sociálního handicapu, kterým může být vysoká nezaměstnanost, nemajetnost, nedostatečné vzdělání, popř. nedokončené vzdělání a nízká motivace k práci. Stát a jeho vzdělávací politika by měla být postavena na základech odbourávání těchto handicapů a na pomoci dětem z těchto handicapů se vymanit. Je velmi žádoucí, aby jakékoliv dítě, pocházející z jakéhokoliv sociálního prostředí, mělo stejné šance a příležitosti dosáhnout maximálního vzdělání.

Naše základní školy se podmanily evropským trendům po soutěživosti, ale pouze v oblastech pouhé reprodukce znalostí. Chybí jim dovednosti a schopnosti kooperace a hledání vlastních alternativních řešení skutečných problémů. Převládá nedemokratická autorita učitele, direktivní řízení, které vedou spíše k nesamostatnosti a závislosti. Právě u rizikových dětí může navodit opozici vůči učiteli, resp. autoritě vůbec.

Český legislativní systém na tyto negativní stránky, které vytýkala Evropská unie českému edukačnímu systému před naším vstupem do ní, zareagoval. Každá škola postupně vytváří svůj školský vzdělávací program na podkladu rámcového vzdělávacího programu pro jednotlivé školské stupně. Jsou tak zrušeny centrální školské osnovy a školy tak mohou reagovat a přizpůsobovat výchovně-vzdělávací proces svým regionálním i místním podmínkám a potřebám.

¹⁵ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Sociální psychologie*. Praha: 2003. s. 38.

Učitelé tak dostávají více prostoru pro vlastní aktivitu žáků, jejich samostatnost i spolupráci s ostatními, řešení problémů diskuzí i jinými alternativními metodami. Problém však zůstává v ochotě učitelů a ředitelů pracovat novými způsoby.

2.7.3 Spolupráce rodiny a školy

Významným momentem ve vývoji dětské osobnosti v období povinné školní docházky je spolupráce rodiny a školy. Nejenže soulad rodiny a školy v preferencích a postojích může dítěti zlepšit motivaci pro učení a výsledky ve škole, ale také nebrání v rozvoji obecné socializace.

Spolupráce rodiny a školy by se neměla omezovat jen na tradiční třídní schůzky a prosté sdělování informací o prospěchu a chování dětí. Důležité a žádoucí je sžití rodiny se školou, společné prožitky a příjemné vzpomínky. Škola by neměla být hrozbou a strašákem ale kooperativním spojencem ve výchově a v procesu socializace dětí. Dnes poměrně dobře funguje informovanost rodičů o škole prostřednictvím různých příruček a webových stránek na internetu, kde se mohou dozvědět o tradicích, vzdělávacích strategiích, uplatněním absolventů – úspěšnosti přijetí na střední či vysoké školy, popř. uplatnění na trhu práce, dále veškerá pravidla týkající se docházky, klasifikace apod. Oblíbené mezi rodiči jsou také dny otevřených dveří, kdy si mohou až několikrát ročně prohlédnout školu, zúčastnit se bezprostředního vyučování a také si vyzkoušet některé žakovské nebo studentské aktivity. Horší je situace se zapojováním rodičů do výuky v roli instruktora nebo asistenta a ještě méně se daří na poli neformálního setkávání rodičů, učitelů a dětí. O krok kupředu jsou v tomto směru alternativní školy typu waldorfských či montessoriovských škol, které na principu společného prožívání částečně staví své strategie. V tomto ohledu opět negativně vyznívají trendy současné společnosti, které vedou rodiče k orientaci spíše na svou profesionální dráhu než na potřeby svých dětí.

2.7.4 Rizikovost školního prostředí

Se vstupem dítěte do školního zařízení (mateřská škola, základní škola) vstupuje do jeho života spousta změn. Dítě se musí naučit novému dennímu režimu, přijmout novou autoritu, zejména emocionálně se odpoutat od rodiče a také fungovat v kolektivu. Svou závislost na rodiči jednostranně přenáší na učitele, ale s postupem psychického vývoje nabývají na významu vztahy se spolužáky. V počátcích školní docházky se formuje žakovo sebevědomí, sebedůvěra a schopnost reálného sebehodnocení.

To je většinou utvářeno na základě hodnocení zvenku – tedy od učitele. S přibývajícím vlivem spolužáků, vrstevníků se mění také proces formování sebevědomí a sebehodnocení v jejich prospěch, v období puberty a adolescence jsou hlavními formotvornými činiteli.

Na utváření podskupin ve třídě má ale stále silný vliv učitel. V případě jeho nezájmu, nedůslednosti či dokonce agresivity nebo znatelné preference či antipatie k určitým skupinám žáků, může podnítit ostatní k šikanujícímu chování, popř. jinému asociálnímu chování.

Podobným negativním podnětem ke vzniku asociálního chování může být postoj školy, kdy při zjištění nežádoucího chování dochází k jeho přehlížení, nedodržování jasných pravidel, neobjektivnímu rozhodování učiteli a ředitelem, popř. znemožnění napravení chyby a omluvy. Tento nesprávný postoj vede k destabilizaci jasných hranic, a tak představě dětí o jejich dodržování a jednání ve smyslu „fair play“.

Při procesu vývoje osobnosti dítěte, potažmo dospělého jedince, má zásadní vliv rodina, škola a přátelé, kterými se člověk obklopuje. Na základě kontaktu a interakce s nimi si vytváří své osobní kvality (temperament, charakter) i svůj hodnotový systém, svou sebedůvěru a sebevědomí, postoje a hlavně motivaci k jednání. K těmto příčinám jednání se také přidávají podmínky jednání, které působí v určitém čase. Ke vzniku asociálního, popř. disociálního a antisociálního chování u mládeže dochází z několika zásadních příčin. Jednou z nich je nesprávná výchova v rodině, při níž dochází k narušování či nesprávnému vytváření vztahů k základním principům a hodnotám společnosti. Vyšší výskyt kriminálního jednání je u dětí a mládeže z rozvrácených a neúplných rodin, kde se objevuje nezáměr o jeho osobu, jeho city a problémy. Mezi další rizikové faktory vedoucí k asociálnímu chování může být rodičovský vzor u rodičů drogových a alkoholových abuzérů nebo v případě jejich kriminálního jednání.

Další a neméně významnou skupinou je okolí a v něm vznikající party. Nejrizikovějším faktorem je skupina vrstevníků v období hledání své vlastní identity a to znamená v postpubertálním a adolescentním věku. Svě vzory si mládež již nehledá u rodičů, popř. učitelů, ale u starších kamarádů. Vyrůstá touha sdružovat se v kolektivu věkově blízkých lidí. V tomto období sílí pocit opozic vůči všemu dospělému, a tak někdy dochází k vyjadřování svého nesouhlasu a postoje společensky nežádoucím způsobem, např. agresivním jednáním, třeba i namířeným vůči menšinám (národnostním, náboženským apod.). Mladý člověk velmi rychle a snadno podléhá ideologiím takových skupin, které obvykle vedou silné osobnosti. Ty mohou zmanipulovat vlastní názor jedince ve prospěch vlastní ideologie. Svou roli zde hraje i částečná anonymita.

2.7.5 Charakteristika trestné činnosti mládeže

Struktura trestné činnosti mládeže se významně mění v posledních letech směrem k závažnějším formám kriminálního jednání. Zatímco počet trestných činů spáchaných mládeží a dětmi klesá, jejich závažnost rapidně stoupá. Nejpočetnější skupinu trestných činů tvoří majetková trestná činnost, především pak trestný čin krádeže podle § 247 trestního zákona. *„Majetková trestná činnost páchaná mladistvými se zásadně neodlišuje od stejné trestné činnosti páchané dospělými pachateli. Jde zejména o vloupání do automobilů, restaurací, prodejen, domů, chat, garáží, kanceláří apod. V objektech jsou odcizovány různé předměty, peníze, potraviny, jízdní kola, alkohol, cigarety apod.“*¹⁶

Na dalším místě v žebříčku trestné činnosti páchané mladistvými stojí trestné činy spojené s násilím (ubližení na zdraví, vydírání, loupež, výtržnictví, omezování osobní svobody a pohlavní zneužívání) a trestné činy obecně nebezpečné (nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů).

Kriminalita mládeže je úzce spojena s oblastmi větších měst, které alespoň částečně poskytují pachateli určitou míru anonymity. Velmi často mladiství delikventi nedokáží ani vysvětlit důvod svého jednání.

Příčinou může být: *„konzumní způsob života, touha vyrovnat se svým vrstevníkům, zejména kamarádům z finančně saturovanějších rodin. K tomu všemu přistupují takové jevy, jako je nedostatek odpovědnosti, neúcta k hodnotám vůbec a majetku zvlášť, nechut' dodržovat normy upravující život ve společnosti a další“*¹⁷

Násilnou trestnou činnost předchází a doprovází neúcta k životu a zdraví. Bývá namířena často na staré lidi a děti, pokud je terčem útoku dospělý, pak se jedná spíše o trestný čin skupiny pachatelů než jedince. Xenofobní trestné činy jsou u nás v České republice namířeny většinou proti romskému obyvatelstvu a to ze strany příznivců hnutí skinheads. Touha po nových zážitcích a vydobytí si postavení v partě vede zejména k trestným činům spojených se zneužíváním návykových a psychotropních látek. Alkohol a drogové opojení vedou často i k dalším trestným činům – sexuálně zaměřeným.

¹⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha: 2007. s. 27

¹⁷ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha: 2007. s. 28

2.8 Systém prevence a úloha Policie ČR

Prudký vzestup kriminality po společenských změnách v roce 1989 způsobil, že kriminalita se stala jedním z nejzávažnějších a nejnebezpečnějších jevů nové společnosti. Tento trend pak pokračoval v celém období 90. let. Určitý posun byl zaznamenán teprve na přelomu století.

Je nesporné, že boj s kriminalitou nemohou vést pouze speciální represivní složky státu jako je Policie ČR a na ni navazující státní orgány – státní zastupitelstva a soudy. Tyto orgány jsou tak vytížené represivní strategií, že přes proklamovanou jednotu prevence a represe nezbyvá mnohdy na preventivní činnost čas a prostředky. Boj s trestnou činností by se měl stát prioritou každého občana našeho státu. Není však možné požadovat po občanech, aby se nějakým způsobem aktivně zapojovali do objasňování trestné činnosti nebo přímého stíhání pachatelů. Je však možné a především vysoce účelné krom výše uvedených státních orgánů, zapojit orgány místních samospráv, církve, dobrovolná a zájmová sdružení občanů a jednotlivé občany do zvláštní formy kontroly a tou je právě preventivní strategie v boji s trestnou činností.

Strategie uplatňující se při kontrole kriminality jsou dvojího druhu. A to represivní – defenzivní a preventivní ofenzivní. Represivní a preventivní strategie jako relativně samostatné formy kontroly kriminality se musí vzájemně doplňovat.

Do prevence kriminality náleží veškeré aktivity směřující k předcházení páčání trestných činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páčání nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Prevence je tedy strategií boje s trestnou činností, spočívající v pokusu trestnou činnost eliminovat ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním.

Podstatou prevence je poznání příčin a podmínek trestné činnosti a souvisejících negativních společenských jevů a jejich současné odstranění, omezení a neutralizace. Jejím hlavním účelem je nedopustit, aby došlo ke spáchání protispolečenského jednání.

2.8.1 Vznik a systém prevence kriminality

Před společenskými změnami v listopadu v roce 1989 byl systém kriminality založen na koordinující úloze prokuratury, prevence byla rozvíjena v ústředí státních a společenských orgánů. Těžištěm vlastní preventivní činnosti spočívala na okresních správách Sboru Národní Bezpečnosti a na příslušných komisích národních výborů. V tomto systému se projevovala nízká pružnost a nekomplexnost, komplikovaná navíc formálním přístupem.

S rozpadem předchozího politického systému zanikla řada subjektů prevence, současně však vznikla řada subjektů nových, převážně nevládních, které rozšiřují potenciální základnu preventivních subjektů. Základní změnou je snaha přesunout těžiště prevence kriminality na regionální a místní úroveň. Systém prevence kriminality je v České republice konstituován od roku 1993, kdy vzniká na základě vládních usnesení orgán prevence tzv. Republikový výbor pro prevenci kriminality, v němž zasedají zástupci všech zainteresovaných ministerstev a zástupci Mezirezortní protidrogové komise.

Samotné vytváření systému prevence kriminality je rozděleno do několika etap :

- Organizace prevence kriminality na úrovni ústředních orgánů státní správy – vymezení působnosti Republikového výboru pro prevenci kriminality a resortů v něm zastoupených.
- Zpracování Programu sociální prevence a prevence kriminality pro aktuální stav a východiska do roku 1996. Na okresních úřadech vznikají specializovaná oddělení sociální prevence, jež byla metodicky řízena oddělením sociální prevence Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.
- Vytvoření systému kriminality na místní úrovni, na základě iniciativy starostů či obecních zastupitelstev vznikají komise pro prevenci kriminality.
- Vytvoření systému finanční podpory ze státního rozpočtu.
- Příprava Strategie prevence kriminality.

Vlastní systém prevence kriminality se skládá z několika subjektů, které si nejsou vzájemně nadřizeny nebo podřizeny, neplatí zde subordínace. Naopak se ze strany jednotlivých subjektů musí jednat o spolupráci, založenou na vzájemných jednáních a vstřícnému přístupu.

Systém prevence kriminality řadíme takto:

1. Státní orgány – ministerstva

- a) **Ministerstvo vnitra** - tento subjekt má přes výše uvedené rovnocenné postavení subjektů určité specifické postavení mezi státními subjekty. Vytváří systém prevence kriminality, koncepci a metodiku komplexních součinnostních programů prevence, včetně informování občanů k možnostem ochrany před trestnou činností, konstituování Preventivní informační služby Policie České republiky, která sídlí v každém okresním městě České republiky, mezinárodní spolupráci a informační propojení mezi subjekty systému prevence. Do působnosti tohoto ministerstva samozřejmě spadá i veškerá činnost Policie ČR.
- b) **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** – působí především v oblasti primární sociální prevence, prevence kriminality ve školách a vytváří podmínky trávení volného času mládeže. Sociálně výchovně působí v ústavních zařízeních a podporuje aktivity nevládních organizací.
- c) **Ministerstvo zdravotnictví** – působí v depistáži ohrožených dětí při terapii drogově závislých a v podpoře nevládních organizací.
- d) **Ministerstvo spravedlnosti** – podílí se na realizaci kriminologických výzkumů a teoretických prací v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Jedná a působí na obviněné pachatele trestných činů během soudního řízení a s odsouzenými po jeho skončení.

2. Orgány místní samosprávy

Jedná se o okresní úřady, městské nebo obecní úřady, kde základem systému prevence kriminality v České republice je organizace prevence na místní úrovni – tzv. Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni. Za přípravu a praktickou realizaci Komplexního součinnostního programu prevence kriminality na místní úrovni nesou odpovědnost místní zastupitelstva. Nezastupitelnou roli zde sehrávají také výkonné orgány obce městská policie.

3. *Nevládní organizace*

Patří sem církve, zájmová sdružení občanů, soukromé bezpečnostní služby atd. Preventivní programy prevence kriminality mohou být uskutečňovány sociálními nebo situačními prostředky. Programy zaměřené na prevenci kriminality sociálními prostředky se opírají o zjištění, že existuje vztah mezi společenskými podmínkami pachatele a spácháním trestného činu. Proto se zaměřují především na oblast všeobecného zlepšení vzdělávání, zaměstnanosti, veřejného zdraví, bydlení, volného času atd. Většina uskutečňovaných programů zahrnuje prostředky situační prevence, které vycházejí z faktu, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech, za určitých okolností. Samy situace vyvolávají určité druhy kriminality.

2.8.2 Dělení systému prevence

Prevence kriminality představuje široké spektrum aktivit, které lze členit z různých hledisek. Rozlišujeme takto např. strategie přímé, které směřují cíleně proti kriminalitě a strategie nepřímé, které se zaměřují na širší spektrum objektů.

Dále můžeme prevenci rozdělovat na prevenci sociální, situační a viktimní.

- **Sociální prevence** je zaměřena na sociální faktory kriminality, jejíž opatření spadají do oblasti sociální politiky, a jejíž podstatou je humanizace života a prostředí a prevenci situační, spočívající v opatřeních, jež snižuje možnost spáchání trestného činu a zvyšují pravděpodobnost odhalení pachatele. Sociální prevence je spíše zaměřena na problematiku rodin, školství, zdravotnictví, volného času atd.
- **Situační prevence** spočívá v odstraňování příležitostí pro spáchání trestného činu, na omezování kriminogenních situací a na zvyšování rizik dopadení a odhalení pro potencionálního pachatele. Situační prevence je převážně orientovaná na ochranu veřejného pořádku, zdraví, života a bezpečnosti občanů. Opatření situační prevence má charakter klasický (spadají sem různé mechanické zábrany), technický (elektronické zabezpečení, včetně signalizačních zařízení), fyzický (např. policie, armáda či jiná forma bezpečnostních služeb) a režimové (jsou to přístupy nebo vjezdy do takovýchto objektů).

- **Viktimní prevence** je ta, která sleduje cíl, jak se nestat obětí trestného činu. Podstatné je včasné zachycení previktimních faktorů z důvodu procesu viktimizace. Zejména pak snížení vulnerability z hlediska chápání pachatele, či-li snížení zranitelnosti a atraktivity pro potenciálního pachatele což hraje svou roli. Viktimní prevence pak může být zaměřena na určité sociální skupiny, rozdělené věkem, rasou, příslušností či skupiny, které vykonávají riziková povolání (policista, pokladník, zaměstnanec banky, pošty apod.)

Podle okruhu adresátů lze prevenci kriminality členit na primární, sekundární a terciální :

- **Primární prevence** spočívá ve vytváření optimálních podmínek pro rozvoj celé společnosti, jejích institucí a občanů. Jedná se o nepřímou strategii a adresátem jednotlivých preventivních opatření je celá společnost. Zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové a poradenské aktivity. Její pozornost je obzvlášť věnovaná a zaměřená na pozitivní ovlivňování mládeže, která není dotčena negativními či sociálně-patologickými jevy.
- **Sekundární prevence** je zaměřena na kriminálně rizikové skupiny a jedince, u nichž je zvýšena pravděpodobnost, že se stanou pachateli trestných činů. Jde o přímou strategii prevence. Jedná se o členy rodiny s nízkou sociokulturní úrovní, o mládež která tráví svůj čas bez dozoru, či o členy skupin vyznačujících se negativistickým a agresivním přístupem k okolí. Zaměřuje se taktéž na ochranu materiálních hodnot, které jsou častěji objektem zájmu pachatele.
- **Terciální prevence** jedná se o tzv. následnou prevenci, která předchází recidivě trestné činnosti a prohlubuje sociální dezintegraci lidí, kteří již vykazují poruchy sociálních procesů a sociálních institutů. Orientuje se na jednotlivce nebo skupiny osob, kteří se v minulosti dopustili trestné činnosti. Rovněž se zde jedná o přímou strategii prevence kriminality.

2.8.3 Součinnost a preventivně taktická a technická opatření

Přestože se prevence jako metoda boje s trestnou činností jeví jako účinnější, perspektivnější a méně nákladná než represe, nemá naše policie v oblasti prevence kriminality žádné tradice a zkušenosti, neboť ještě do nedávna byla takřka výhradně orientovaná represivně.

Orgány Policie ČR, které na základě místní příslušnosti „spravují“, plní úkoly na teritoriu obcí Janova nad Nisou a Bedřichova, jsou v rámci své činnosti nuceni participovat s řadou dalších subjektů, které se podílejí na plnění úkolů, jenž jsou policií stanoveny. Součinností rozumíme sladění činností všech subjektů tzv. bezpečnostního systému, podílejících se na plnění společných zájmů a úkolů za optimálního nasazení všech sil a prostředků k dosažení cíle. Spoluprací pak rozumíme sladění činností všech zainteresovaných subjektů, realizované na základě dobrovolnosti. Rozdíl mezi součinností a spoluprací spatřuji především v intenzitě participace, v nemožnosti sdělení některých informací subjektům spolupráce, což vychází z nutnosti utajení některých prostředků, metod a forem práce PČR.

Vzájemná součinnost je prováděna různými formami, mezi kterými se vždy objevuje plánování a realizace společně přijatých opatření, stanovení cílů a způsobů plnění společně stanovených úkolů, provádění vzájemných rozborů stavu, dynamiky a struktury veřejného pořádku. Na závěr pak kontrola, vyhodnocení a přijetí dalších doplňujících opatření.

Spolupráce je pak prováděna různými formami, mezi kterými jsou nejzávažnější : Vzájemné předávání informací, zapojení subjektů v preventivní i represivní činnosti, podíl ostatních subjektů v policejních opatřeních a úkonech, vytváření příznivého a etnického klimatu, účast na tvorbě Integrovaného záchranného systému ČR a v neposlední řadě zvyšování právního vědomí občanů.

Mezi jednotlivé subjekty součinnosti prevence na danou lokalitu (Janov nad Nisou a Bedřichov) v rámci Policie české republiky :

- **Pořádková Policie ČR - Obvodní oddělení Mšeno nad Nisou** - je jednou ze základních služeb Policie České republiky. Jde o službu, která je prakticky pilířem policie a policisté zařazení k této službě jsou v přímém kontaktu s občany, orgány obce a právníckými a fyzickými osobami dané lokality.

- **Služba kriminální policie a vyšetřování** – která společně spolupracuje na společném cíli a to objasnění obecné kriminality a odhalení závažných případů trestné činnosti, což je jedním z nejdůležitějších kritérií hodnocení základního útvaru i kriminální služby a služby vyšetřování. Úzká součinnost spočívá především v kvalitním řízení porad okresního ředitele, který vykonává funkci koordinátora mezi řídicími pracovníky pořádkové a kriminální služby a vyšetřování, v poskytování metodické pomoci kriminální službou základním útvarům, v přímé součinnosti při realizaci závažných případů trestné činnosti, ve vzájemném poskytování informací.
- **Služba dopravní policie** - součinnost je uskutečňována především formami: prováděním společných dopravně bezpečnostních akcí, kontroly technické způsobilosti motorových vozidel, kontrolou míst s častým porušováním dopravních předpisů, získáváním poznatků o trestné činnosti, vlastním výkonem služby v místech častých dopravních nehod.
- **Služba cizinecké policie** – spolupracuje formou společných prohlídek veřejných prostor a zařízení v rámci pátrání po osobách převážně cizinců. Monitoruje pohyb těchto osob na daném teritoriu, získává poznatky o trestné činnosti cizinců, které v součinnosti se základním útvarem a útvarem kriminální policie a vyšetřování následně realizuje.
- **Obecní (městská) policie** - tento subjekt se podílí především na zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. Součinnostní vztahy jsou založeny na objektivním posouzení podílu jednotlivých subjektů, na společném úkolu a na včasném předávání vzájemně upotřebitelných informací. V případě dobrých vztahů je možno rozdělit úkoly tak, že nedochází k duplicitě výkonu, ale naopak k zabezpečení a přímému pokrytí většího prostoru.
- **Soukromé bezpečnostní služby** - vzhledem k výrazným rozdílům postavení soukromých bezpečnostních služeb a PČR je diskutabilní, zda se vztahy mohou nazývat součinností. Základní vztah je kontrolovaný a kontrolující. Přesto v praktickém výkonu dochází k těsným kontaktům, kdy pracovníci soukromé bezpečnostní služby jsou povinni poskytnout na požádání nezbytnou součinnost pracovníkům PČR. Vzájemné kontakty jsou především v oblasti ochrany objektů, případně osob a zajišťování a předávání pachatelů.

Vzájemná součinnost a spolupráce mezi uvedenými subjekty PČR je mnohdy závislá na vzájemných interpersonálních vztazích, které jsou mnohdy podstatnější, než normativní právní předpisy.

Preventivní taktická opatření :

- **Operativní řízení výkonu služby** - Tato činnost je realizována ze strany vedoucího základního útvaru Policie ČR základního útvaru Mšeno nad Nisou nebo jeho zástupce. Operativní řízení je založeno na dokonalém poznání bezpečnostní situace celého teritoria. Pro lepší poznání všech faktorů, které bezpečnostní situaci ovlivňují je nutné alespoň občasný přímý výkon služby vedoucích pracovníků nebo důsledně prováděná kontrolní činnost těchto řídicích subjektů. Rovněž je také nutná dokonalá spolupráce mezi řídicími a výkonnými složkami obvodních oddělení PČR která spočívá především v hlásné službě dozorčí služby nejen vůči operačními středisku okresního ředitelství, ale rovněž vůči řídicím pracovníkům PČR. Dále je to předávání všech zjištěných změn v bezpečnostní situaci zjištěné během obchůzkové a hlídkové služby. Jedině tímto způsobem je možné operativně reagovat na vzniklou situaci. Dále je nutné provádět analýzu stavu bezpečnostní situace průběžně a okamžitě reagovat na zjištěné změny, které by se mohly odrazit ve stavu bezpečnostní situace. Pak je teprve možné operativně řídit výkon služby tak, aby na nejvíce ohrožených místech a v rizikovém čase, bylo nasazeno větší množství policistů, což v podmínkách Obvodního oddělení Mšena nad Nisou znamená např. realizace bezpečnostního opatření vlastními silami, které může být provedeno jako dopravně bezpečnostní akce, která je spojena s pátráním po osobách a věcech, opatření zaměřená na restaurační zařízení opět zaměřená na pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách.

- **Dohled na vytipovaná místa, objekty či kriminogenní prostředí** - Tato forma v sobě obnáší jednak kontroly provozoven, kde jsou prodávány použité předměty (tedy bazary, zastavárny, burzy, tržiště). Toto je prováděno jednak v rámci hromadných akcí, jednak v rámci šetření konkrétních případů nápadu trestné činnosti - (nápad trestné činnosti = určitý počet spáchaných trestných činů v určitém čase v určité lokalitě – terminologie běžně užívaná Policií ČR) a dále v součinnosti s ostatními orgány PČR v rámci okresu. Cílem těchto opatření je především pátrání po hledaných věcech a v návaznosti na tuto činnost pak objasnění trestných činů a to cestou „věc – pachatel“. Dále je prováděn dohled nad místy, kde se zdržují závadové osoby a potenciální pachatelé trestné činnosti nebo rušitelé veřejného pořádku.

Toto je prováděno jednak v rámci hlídkové služby obecně. Dalšími místy, kterým je věnována mimořádná pozornost, jsou místa možného úkrytu hledaných a pohřešovaných osob. Těmto místům je pozornost věnována jednak preventivně během hlídkové činnosti a dále v rámci vyhlášených mimořádných opatření, vyhlašovaných převážně operačním střediskem. V rámci hlídkové služby je pak pozornost věnována místům, kde lze důvodně očekávat páchaní trestné činnosti a porušování veřejného pořádku. Zde hlídka provádí především preventivní činnosti svojí přítomností, kdy potenciální pachatele odrazuje od spáchání protiprávního jednání, a jednak je v případě spáchání trestného činu možnost okamžitého zásahu. Toto opatření je limitováno množstvím s a prostředků, které může Obvodní oddělení PČR nasadit v tzv. běžném výkonu služby. V rámci rekreační oblasti Janova n. N. a Bedřichova patří k uvedeným místům především půjčovny a bazary horských kol a potřeb k zimním sportům, dále prakticky veškerá ubytovací zařízení, jejichž kontrola je prováděna i v součinnosti se službou cizinecké policie, dále restaurační provozovny, diskotéky, herny, atd.

- **Opatření vůči trestaným osobám** - Při této formě orgány Obvodního oddělení Mšena nad Nisou úzce spolupracují s orgány Vězeňské služby ČR, především s oddělením prevence věznice Rýnovice, která se nachází ve služebním teritoriu uvedeného obvodního oddělení. Orgány PČR mají v rámci osobní znalosti přehled o trestaných osobách, kdy jsou rovněž předem informováni orgány vězeňské služby o výstupech osob, které mají pobyt ve služebním obvodu PČR Mšena nad Nisou. Vůči těmto osobám jsou pak prováděna opatření při objasňování jednotlivých trestných činů a to při typování možné pachatele.

Preventivní technická opatření :

Protože rekreační oblast Janov nad Nisou a Bedřichov se z převážné části skládá z objektů, které jsou v pracovních dnech, a někdy i několika týdnech neobydleny a neužívány, stávají se tyto budovy často objektem vloupání nebo porušování domovní svobody, kdy jsou využívány bezdomovci nebo „osobou na útěku“. Vzhledem k velkému počtu těchto trvale neobydlených objektů či objektů, které jsou využívány jen v sezóně není možné, aby majitelé těchto objektů při každé své návštěvě informovali orgány PČR, že objekt využívají, nebo naopak informovali o tom, že objekt dlouhou dobu využívat nebudou.

V důsledku zvýšeného nápadu trestných činů vloupání a porušování domovní svobody bylo ze strany PČR přistoupeno k instalování bezpečnostních systémů. Orgány Policie ČR Obvodního oddělení Mšena nad Nisou vytypují určitý počet vhodných objektů, které byly napadány opakovaně, byly dostupné pro rychlý zásah bezpečnostních orgánů a byl získán souhlas majitele nebo uživatele objektu. Počet takto vytypovaný objektů je rozdílný podle technických možností PČR. Vlastní instalaci bezpečnostního systému pak provádějí technici - pracovníci kriminální služby a vyšetřování, za přítomnosti majitele objektu, který s tímto souhlasí. Tyto objekty v rámci teritoria Janova nad Nisou a Bedřichova jsou pak napojeny na pult centralizované ochrany a v případě vyhlášení signálu jsou policisté Obvodního oddělení Mšena nad Nisou, schopni k jakémukoli objektu napojeného na pult centralizované ochrany do 10 minut dojet a provést patřičný zákrok. Jednotlivé objekty napojené na pult centralizované ochrany jsou v určitých nepravidelných intervalech obměňovány za jiné vytypované objekty. Snahou orgánů PČR je, aby instalace bezpečnostního technického zařízení zůstala před nepovolanými osobami utajena. Na to jsou upozorňováni i majitelé objektů i jejich rodinní příslušníci. Za využití této metody bylo opakovaně na teritoriu služebního obvodu PČR Obvodního oddělení Mšena nad Nisou zadrženo několik pachatelů sériové majetkové trestné činnosti.

Instalace zabezpečovacích systémů však není doménou pouze PČR. Někteří majitelé objektů využili nabídky soukromých bezpečnostních služeb k instalaci vlastních zabezpečovacích systémů, napojených na pult centralizované ochrany u dané soukromé bezpečnostní služby. V důsledku těchto opatření dochází k větší spolupráci mezi orgány Policie ČR Obvodního oddělení Mšena nad Nisou a soukromé bezpečnostní služby Fenix International s.r.o. a Besl s.r.o. Pracovníci těchto soukromých bezpečnostních agentur jsou speciálně cvičeni na prověrky budov a objektů a zadržení narušitele. Takto zadržení pachatelé jsou pak předáváni orgánům Policie ČR do Mšena nad Nisou, kdy v dalším řízení mohou pracovníci soukromých bezpečnostních agentur vystupovat v postavení svědků.

Dalším významně prospěšným technickým prostředkem poslední doby bylo zavedení kamerového systému do dané oblasti rokem 2005, kdy naběhl zkušební provoz. Tento kamerový systém je určen k prevenci kriminality na teritoriu obcí Janov nad Nisou a Bedřichov a umožňuje pouze Policii ČR přístup do tohoto systému formou vzdáleného bezdrátového přístupu přes základního PC či notebook (využití např. ve vozidle). Od instalace daného kamerového systému tento výrazně směřuje ke zlepšení bezpečnostní situace na uvedeném teritoriu, neboť monitorování pohybu vozidel či osob působících v dané oblasti výrazně přispěl k ústupu majetkové trestné činnosti. (příloha č. 3)

3. Praktická část – analýza dostupných dokumentů

3.1 Cíl praktické části

Cílem uvedené práce byla analýza a posouzení změn týkající se druhu a četnosti majetkové trestné činnosti s ohledem na roční období v letech 2003 a 2006. Dále posouzení sociálních charakteristik u zjištěných pachatelů této trestné činnosti, rovněž v roce 2003 a 2006 a v poslední řadě posouzení preventivní činnosti působících orgánů Policie ČR v daných oblastech v téže letech.

Podstatným bodem, o který se cíl uvedené práce opírá, je zlomový rok 2005, kdy byla v popisovaných a analyzovaných oblastech masově provedena preventivní opatření proti majetkové kriminalitě ze strany subjektů policie ČR. Mezi tyto subjekty jsem zařadil: instalaci kamerového systému, navýšení stavů a počtů sloužících policistů v terénu, začlenění nových složek a útvarů určených k preventivní činnosti do daných lokalit.

Praktická část se z časového hlediska zabývá analýzou páčání majetkové trestné činnosti v uvedených obcích v roce 2003, či-li dobou, 1 roku před provedenými preventivními opatřeními a analýzou roku 2006 - taktéž se zaměřením na páčání majetkové trestné činnosti v daných oblastech – dobou 1 roku po aplikování preventivních opatření proti kriminalitě.

3.2 Stanovené předpoklady

Při stanovení předpokladů vycházíme z teoretické i praktické znalosti charakteristik pachatelů, zvláště pachatelů dopouštějících se majetkové trestné činnosti z pohledu policejního inspektora působícího na obvodního oddělení Policie ČR a z pohledu trestně právního tak, jak bylo zpracováno v teoretické části této práce.

- **Domníváme se, že 90 % majetkových trestných činů páchají muži.**
- **Domníváme se, že majetková trestná činnost v dané lokalitě má v ročních obdobích odlišný počet spáchaných trestných činů.**
- **Domníváme se, že míra páčání majetkové trestné činnosti je závislá na preventivních opatřeních.**

3.3 Použité metody

Práce vychází z údajů skutečných pachatelů, kteří byli v souvislosti se spáchanými trestnými činy vyšetřováni. Z nejpoužívanějších metod, byla použita analýza dostupných dokumentů a statistických údajů Policie České republiky.

Nejprve byly vyhledány všechny majetkové trestné činy v daných lokalitách (v Janově nad Nisou a v Bedřichově) dle roku spáchání v roce 2003 a v roce 2006. Následně došlo k dohledání potřebných údajů ve spisech zařazených v archivu na Okresním ředitelství Policie ČR v Jablonci nad Nisou. Při analýze spisových dokumentů byly zjišťovány sociální charakteristiky, které jsou dále v práci porovnány. Mezi ně jsem zařadil pohlaví, věk pachatele rozložený do 4 věkových skupin, vzdělání, zaměstnání, a to zda je občanem České republiky či nikoliv.

Veškeré údaje se vztahují pouze k danému teritoriu (Janov nad Nisou a Bedřichov) v okrese Jablonec nad Nisou a nelze je srovnávat se situacemi v jiných okresech či regionech.

Vzhledem k tomu, že ne vždy bylo možno dohledat či zkompletovat všechna potřebná data a informace, tak se v níže uvedených tabulkách bude objevovat také položka nezjištěno.

3.4 Statistické údaje Policie ČR obcí Janov n. N. a Bedřichov v roce 2003 a 2006

3.4.1 Spáchané majetkové trestné činy

Tabulka č. 1 uvádí, že v roce 2003 došlo v obci Janov nad Nisou ke spáchání celkem **87** majetkových trestných činů, z toho jich bylo pouze **18** objasněno, čímž objasněnost v tomto roce na příslušnou obec činí v majetkových trestných činech **20 %**. V obci Bedřichov pak došlo ke spáchání **91** majetkových trestných činů, z nichž **16** bylo objasněno. Objasněnost majetkových trestných činů připadajících obci Bedřichov činí **17.5 %**.

Tabulka č. 1 – Statistické údaje z roku 2003

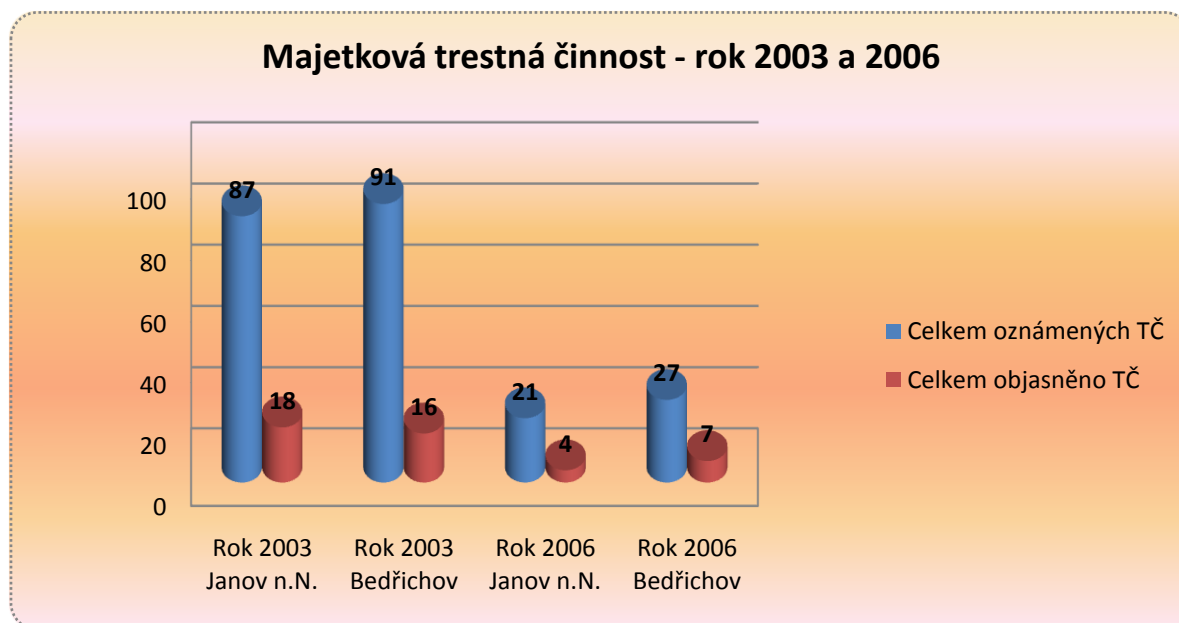
	Celkem majetkových trestných činů Janov n. N.	Celkem objasněno trestných činů Janov n. N.	Celkem majetkových trestných činů Bedřichov	Celkem objasněno trestných činů Bedřichov
Celková čísla	87	18	91	16
V procentech	-	20.6	-	17.5

Tabulka č. 2 uvádí, že v roce 2006 došlo v obci Janov nad Nisou ke spáchání celkem **21** majetkových trestných činů, z nichž byly **4** objasněny, čímž objasněnost v tomto roce na příslušnou obec činí v majetkových trestných činech **19 %**. V obci Bedřichov pak došlo ke spáchání **27** majetkových trestných činů, z nichž **7** bylo objasněno. Objasněnost majetkových trestných činů připadajících obci Bedřichov činí **26 %**.

Tabulka č. 2 – Statistické údaje z roku 2006

	Celkem majetkových trestných činů Janov n. N.	Celkem objasněno trestných činů Janov n. N.	Celkem majetkových trestných činů Bedřichov	Celkem objasněno trestných činů Bedřichov
Celková čísla	21	4	27	7
V procentech	-	19	-	26

Graf č. 1 – Statistické údaje – porovnání roků 2003 a 2006

Graf č. 1 znázorňuje porovnání výše majetkové trestné činnosti a objasněnosti v letech 2003 a 2006 v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov. Z provedeného srovnání je patrné, že v roce 2006 došlo ke značnému snížení počtu spáchané majetkové trestné činnosti oproti roku 2003. V roce 2006 došlo v obci Janov nad Nisou ke spáchání pouze **21** majetkových trestných činů a v obci Bedřichov ke spáchání **27** majetkových trestných činů, což je v dané oblasti s porovnáním s rokem 2003 o **130** případů méně.

Z toho vyplývá i mírný nárůst objasněnosti majetkové trestné činnosti zejména v oblasti obce Bedřichova, kdy tato byla v roce 2003 na **20.6 %** a v roce 2006 vzrostla na **26 %**. Nejde sice o oslnivá čísla, ale jak je vidět tendence nárůstu trestné činnosti v daných lokalitách klesá, a objasněnost se mírným tempem šplhá nahoru.

Tento pokles nárůstu trestné činnosti i nárůst objasněnosti v daných oblastech lze připsat zejména preventivním opatřením, která jsou od konce r. 2004 Policií České republiky realizována. Největší podíl na tom má nově vytvořený kamerový systém, který je v provozu od počátku roku 2005.

Účelem výstavby tohoto kamerového systému, bylo zejména zajištění bezpečnosti občanů a návštěvníků daných lokalit Janova n. N. a Bedřichova, ochrana jejich majetku a zabezpečení veřejného pořádku.

3.4.2 Rozdělení podle ročního období

Tabulka č. 3 – Statistické údaje z roku 2003

	Celkem majetkových trestných činů Janov n. N.	Celkem majetkových trestných činů Bedřichov	Celkem objasněno trestných činů Janov n. N.	Celkem objasněno trestných činů Bedřichov
Jaro : (měsíce : 4,5,6)	14	7	3	4
Léto : (měsíce : 7,8,9)	21	16	5	1
Podzim : (měsíce:10,11,12)	9	14	0	2
Zima : (měsíce :1,2,3)	43	54	10	9

Tabulka č. 3 uvádí počet spáchané majetkové trestné činnosti v závislosti na určitém ročním období a je pro dané oblasti různá. Na jaře roku 2003 (duben, květen a červen), bylo v obci Janov nad Nisou spácháno **14** majetkových trestných činů a z toho **3** byly objasněny.

V porovnání s obcí Bedřichov, pak v témže období bylo spácháno **7** majetkových trestných činů a z toho **4** byly objasněny.

V létě roku 2003 (červenec, srpen a září), bylo v obci Janov nad Nisou spácháno **21** majetkových trestných činů, z toho jich **5** bylo objasněno. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období bylo spácháno **16** majetkových trestných činů a z toho pouze **1** byl objasněn.

Na podzim roku 2003 (říjen, listopad a prosinec), bylo v obci Janov nad Nisou spácháno **9** majetkových trestných činů a z toho žádný nebyl objasněn. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období bylo spácháno **14** majetkových trestných činů a z toho **2** byly objasněny.

V zimě roku 2003 (leden, únor, březen), bylo v obci Janov nad Nisou spácháno **43** majetkových trestných činů a z toho **10** bylo objasněno. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období bylo spácháno **54** majetkových trestných činů a z toho **9** jich bylo objasněno.

Tabulka č. 4 – Statistické údaje z roku 2006

	Celkem majetkových trestných činů Janov n. N.	Celkem majetkových trestných činů Bedřichov	Celkem objasněno trestných činů Janov n. N.	Celkem objasněno trestných činů Bedřichov
Jaro : (měsíce : 4,5,6)	1	3	0	1
Léto : (měsíce : 7,8,9)	5	7	1	2
Podzim : (měsíce:10,11,12)	1	6	1	0
Zima : (měsíce :1,2,3)	14	11	2	4

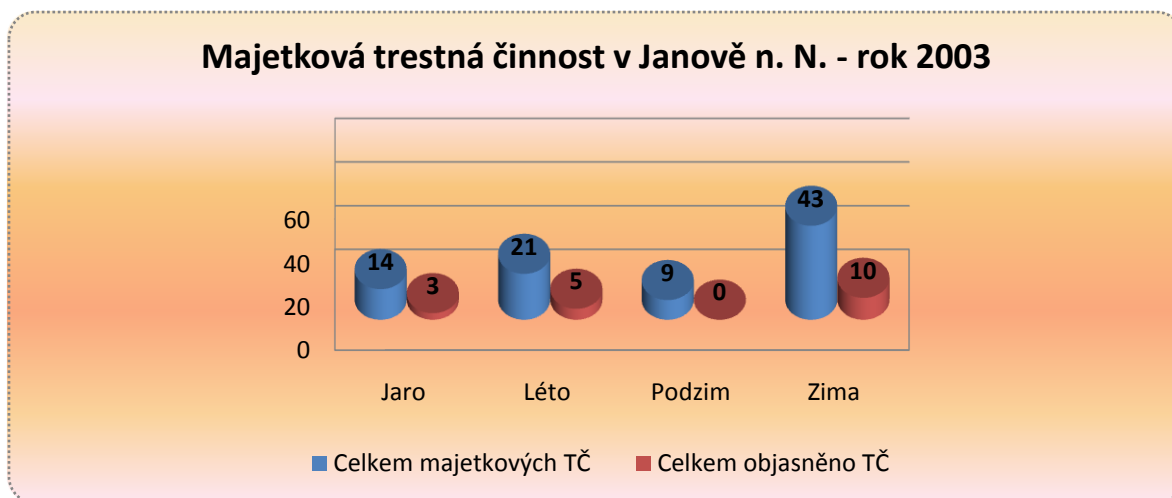
Tabulka č. 4 uvádí počet spáchané majetkové trestné činnosti v závislosti na určitém ročním období pro rok 2006. Na jaře roku 2006 (duben, květen a červen) byl v obci Janov nad Nisou spáchán **1** majetkový trestný čin, který nebyl objasněn. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období byly spáchány **3** majetkové trestné činů a z toho pouze **1** byl objasněn.

V létě roku 2006 (červenec, srpen a září) bylo v obci Janově nad Nisou spácháno **5** majetkových trestných činů a z toho pouze **1** byl objasněn. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období bylo spácháno **7** majetkových trestných činů a z toho 2 byly objasněny.

Na podzim roku 2006 (říjen, listopad a prosinec) byl v obci Janově nad Nisou spáchán **1** majetkový trestný čin, který byl objasněn. V porovnání s obcí Bedřichov pak v témže období bylo spácháno **6** majetkových trestných činů a žádný z nich nebyl objasněn.

V zimě roku 2006 (leden, únor a březen) bylo v Janově nad Nisou spácháno **14** majetkových trestných činů a pouze **2** byly objasněny. V porovnání s obcí Bedřichov na jaře roku 2006 bylo spácháno celkem **11** majetkových trestných činů a z toho **4** byly objasněny.

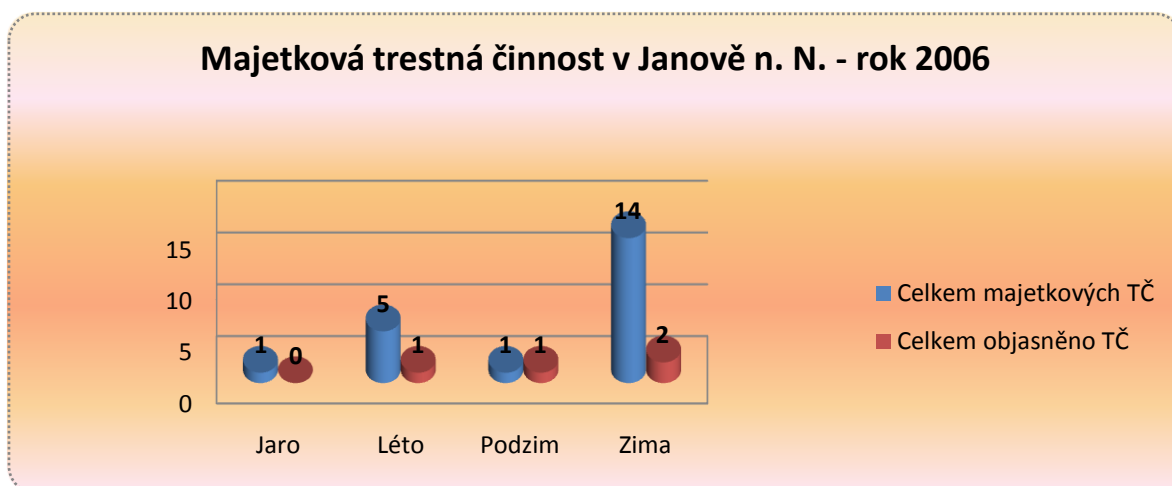
Graf č. 2 – Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou

Graf č. 2 znázorňuje porovnání výše majetkové trestné činnosti a objasněnosti v roce 2003 v obci Janov nad Nisou - rozdělené podle ročního období. Z provedeného srovnání je patrné, že nejvíce spáchaných trestných činů je přičítáno ročnímu období v zimě s celkem **43** majetkovými trestnými činy a nejméně podzimu s celkovým počtem **9** majetkových trestných činů. Na jaře je to pak **14** spáchaných majetkových trestných činů a v létě **21** majetkových trestných činů.

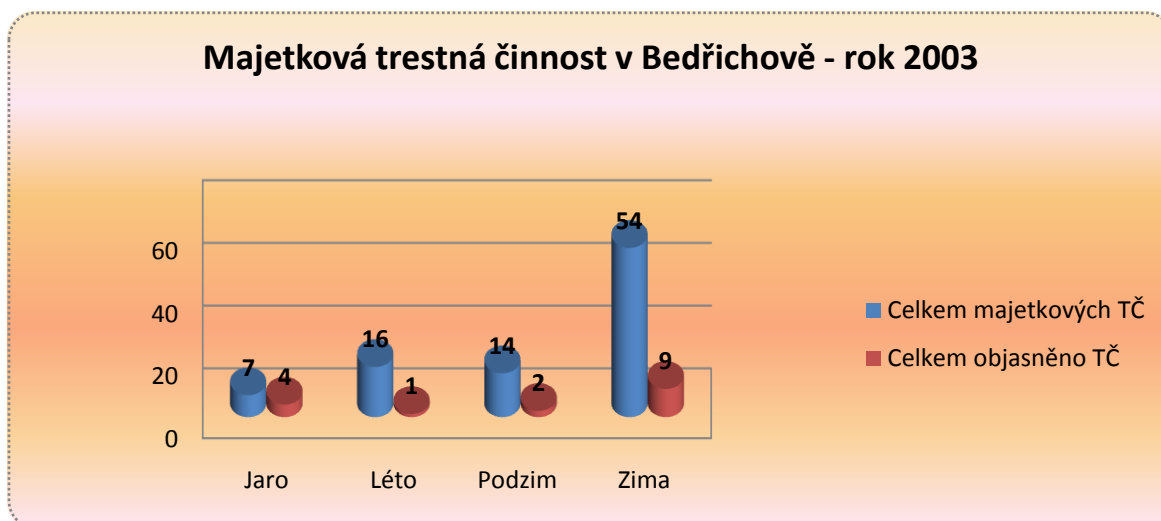
Co se týče objasněnosti daného období, na jaře byly ze **14** majetkových trestných činů objasněny **3** činy, v létě z **21** majetkových trestných činů bylo objasněno **5** případů, na podzim z **9** majetkových trestných činů nebyl objasněn žádný a v zimě pak ze **43** případů bylo objasněno **9**.

Graf č. 3 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou

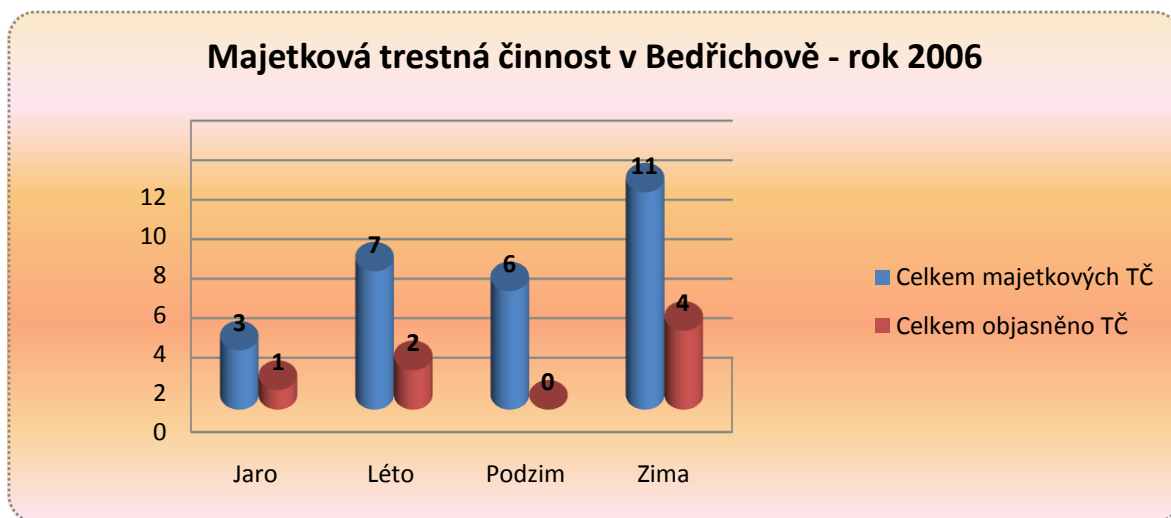
Graf č. 3 znázorňuje porovnání výše majetkové trestné činnosti a objasněnosti v roce 2006 v obci Janov nad Nisou - rozdělené podle ročního období. Z provedeného porovnání je patrné, že nejvíce spáchaných majetkových trestných činů je přičítáno opět ročnímu období - zimě s celkem **14** majetkovými trestnými činy a nejméně podzimu s celkovým počtem **1** majetkového trestného činu. Na jaře je to pak 1 majetkový trestný čin a v létě 5 majetkových trestných činů. Co se týče objasněnosti na jaře, došlo zde ke spáchání pouze jediného majetkového trestného činu, kdy tento nebyl objasněn. V létě z 5 majetkových trestných činů byl objasněn **1** případ, na podzim pak došlo ke spáchání pouze jediného majetkového trestného činu, který se podařilo objasnit. V zimě pak ze **14** spáchaných případů byly **2** objasněny.

Graf č. 4 - Statistické údaje v roce 2003 v Bedřichově

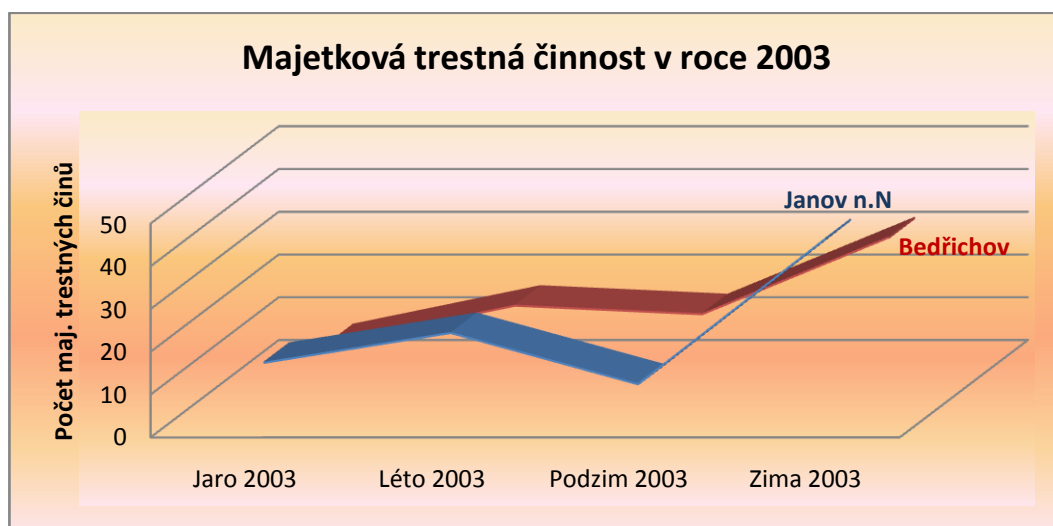
Graf č. 4 znázorňuje porovnání výše majetkové trestné činnosti a objasněnosti v roce 2003 v obci Bedřichov, rozdělených podle ročního období. Z provedeného srovnání je patrné, že nejvíce spáchaných trestných činů je opět přičítáno ročnímu období - zimě s celkem **54** majetkovými trestnými činy a nejméně - podzimu s celkovým počtem **14** majetkových trestných činů. Na jaře je to pak 7 majetkových trestných činů a v létě 16 majetkových trestných činů. Co se týče objasněnosti, na jaře bylo ze 7 majetkových trestných činů objasněno **4**, v létě ze 16 majetkových trestných činů byl objasněn **1** případ, na podzim ze 14 majetkových trestných činů byly objasněny **2** a v zimě z 54 případů jich bylo objasněno **9**.

Graf č. 5 - Statistické údaje v roce 2006 v Bedřichově

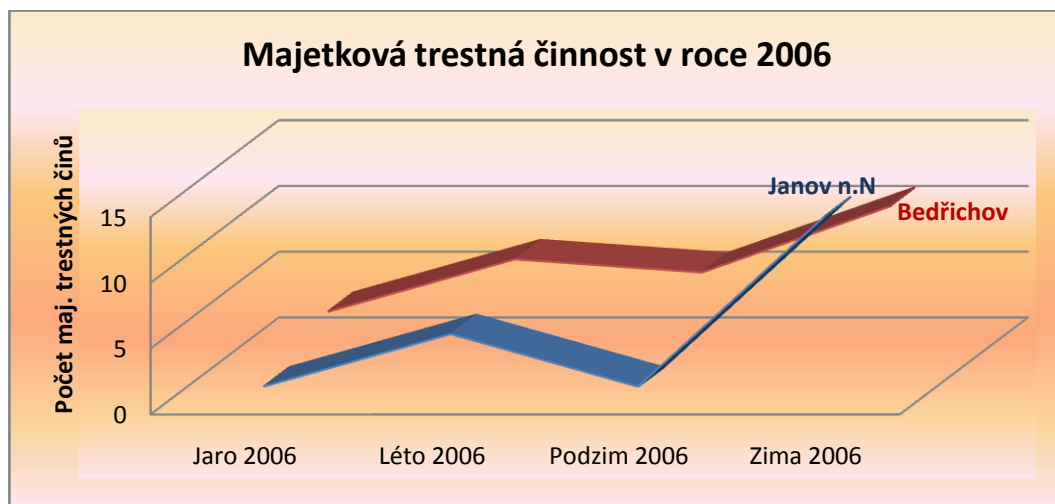
Graf č. 5 znázorňuje porovnání výše majetkové trestné činnosti a objasněnosti v roce 2006 v obci Bedřichov dle ročního období. Z provedeného porovnání je patrné, že nejvíce spáchaných trestných činů je přičítáno ročnímu období - zimě s celkem **11** majetkovými trestnými činy a nejméně - jaru s celkovým počtem **3** majetkových trestných činů. Na podzim je to pak **6** majetkových trestných činů a v létě **7** majetkových trestných činů. Co se týče objasněnosti, na jaře byl ze **3** majetkových trestných činů objasněn **1**, v létě ze **7** majetkových trestných činů byly objasněny **2** případy, na podzim ze **6** majetkových trestných činů nebyl objasněn žádný a v zimě z **11** případů byly **4** objasněny.

Graf č. 6 - Statistické údaje v roce 2003 – porovnání v obou obcích

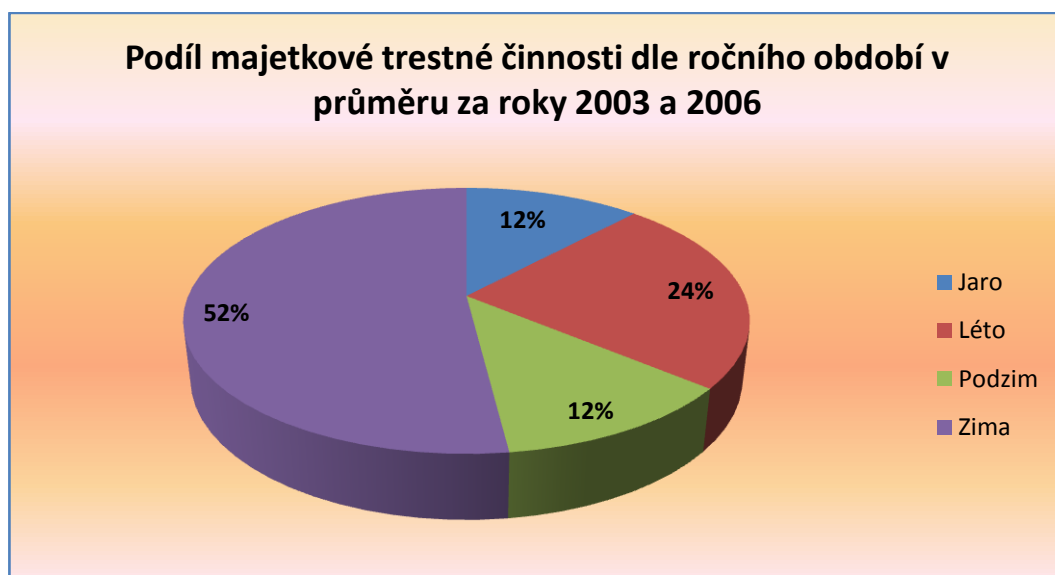
Graf č. 6 znázorňuje porovnání majetkové trestné činnosti v roce 2003 v obou obcích Janova nad Nisou i Bedřichova v závislosti na ročních obdobích, kde je patrné, že v zimním období je nárůst majetkové trestné činnosti největší.

Graf č. 7 - Statistické údaje v roce 2006 – porovnání v obou obcích

Graf č. 7 znázorňuje porovnání majetkové trestné činnosti v roce 2006 v obou obcích Janova nad Nisou i Bedřichova v závislosti na ročních obdobích, kde je taktéž patrné, že v zimním období je nárůst majetkové trestné činnosti největší.

Graf č. 8 - Statistické údaje v roce 2003 a 2006 – podíl majetkové trestné činnosti

Graf č. 8 znázorňuje průměrný podíl spáchané majetkové trestné činnosti v závislosti na ročním období v letech 2003 a 2006 v obou obcích.

Porovnáme-li grafy č. 6 a 7 je patrné, že majetková trestná činnost je závislá na daném ročním období, které je spojeno s přílivem turistů. Graf č. 8 nám ukazuje, že největší podíl na majetkové trestné činnosti nese **zimní období** s celkem **52 %**, druhé je letní období s **24 %**, třetím jsou se stejnými hodnotami **12 %** jarní a podzimní období. Nápad majetkové trestné činnosti v daných oblastech je přímo úměrný přílivu turistům, kdy nejvyšší pohyb a počet je právě zaznamenán v zimním období.

3.4.3 Rozdělení podle druhu majetkové trestné činnosti

Tabulka č. 5 – Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou

	Krádeže dle § 247 z. č. 140/1961 Sb.	Neoprávněné užívání cizí věci dle § 249 z. č. 140/1961 Sb.	Ostatní majetková činnost (§ 248, § 250, § 257 z. č. 140/1961 Sb.)
Janov n. N. : Jaro (měsíce 4,5,6)	8	4	2
Janov n. N. : Léto (měsíce 7,8,9)	16	4	1
Janov n. N. : Podzim (měsíce 10,11,12)	6	0	3
Janov n. N. : Zima (měsíce 1,2,3)	27	11	5

Tabulka č. 6 – Statistické údaje v roce 2003 v Bedřichově

	Krádeže dle § 247 z. č. 140/1961 Sb.	Neoprávněné užívání cizí věci dle § 249 z. č. 140/1961 Sb.	Ostatní majetková činnost (§ 248, § 250, § 257 z. č. 140/1961 Sb.)
Bedřichov. : Jaro (měsíce 4,5,6)	4	2	1
Bedřichov : Léto (měsíce 7,8,9)	11	5	0
Bedřichov : Podzim(měsíce 10,11,12)	8	2	4
Bedřichov : Zima (měsíce 1,2,3)	31	16	7

Tabulka č. 7 – Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou

	Krádeže dle § 247 z.č. 140/1961 Sb.	Neoprávněné užívání cizí věci dle § 249 z. č. 140/1961 Sb.	Ostatní majetková činnost (§ 248, § 250, § 257 z. č. 140/1961 Sb.)
Janov n. N. : Jaro (měsíce 4,5,6)	1	0	0
Janov n. N. : Léto (měsíce 7,8,9)	4	1	0
Janov n. N. : Podzim (měsíce 10,11,12)	0	0	1
Janov n. N. : Zima (měsíce 1,2,3)	10	4	0

Tabulka č. 8 – Statistické údaje v roce 2006 v Bedřichově

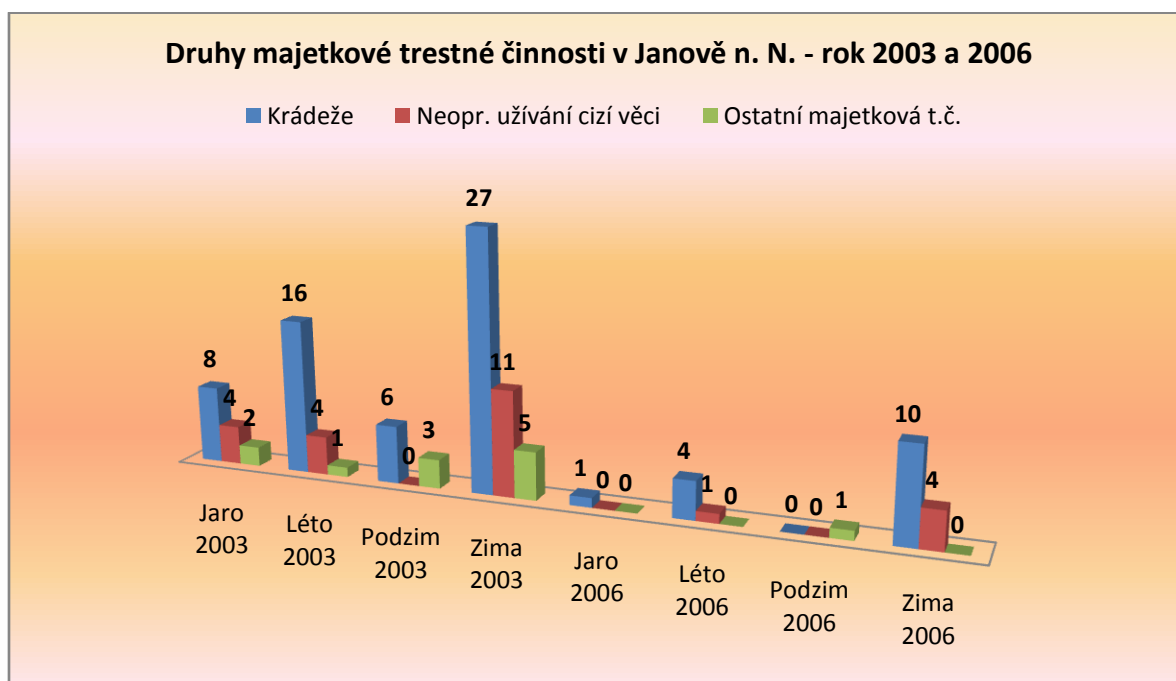
	Krádeže dle § 247 z. č. 140/1961 Sb.	Neoprávněné užívání cizí věci dle § 249 z. č. 140/1961 Sb.	Ostatní majetková činnost (§ 248, § 250, § 257 z. č. 140/1961 Sb.)
Bedřichov. : Jaro (měsíce 4,5,6)	2	1	0
Bedřichov : Léto (měsíce 7,8,9)	5	1	1
Bedřichov : Podzim (měsíce 10,11,12)	5	1	0
Bedřichov : Zima (měsíce 1,2,3)	8	2	1

Tabulky č. 5, 6, 7, 8 znázorňují počty majetkových trestných činů v období let 2003 a 2006 rozdělených dle ročních období a znázorněných do 3 skupin nejčastěji páchaných majetkových deliktů (trestných činů) v oblasti Janov nad Nisou a Bedřichov.

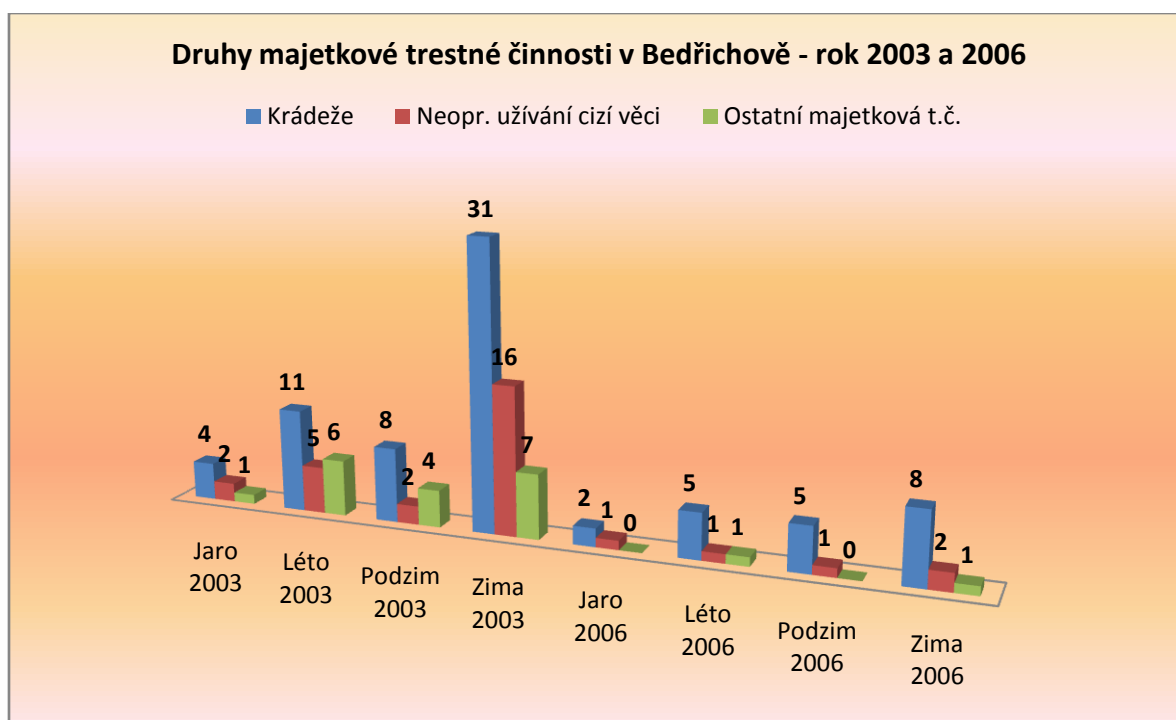
Provedenou analýzou bylo zjištěno, že nečastěji páchanými majetkovými trestnými činy v daných oblastech jsou :

- **Krádež dle § 247 z. č. 140/1961 Sb.**
- **Neoprávněné užívání cizí věci dle § 249 z. č. 140/1961 Sb.**
- **Ostatní majetkové trestné činy (podvody, zpronevěry a poškození cizí věci) dle § 248, § 250, § 257 z. č. 140/1961 Sb.**

Graf č. 9 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006 v Janově nad Nisou

Graf č. 10 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006 v Bedřichově

Grafy č. 9 a 10 znázorňují porovnání jednotlivých druhů majetkové trestné činnosti v obcích Janov n. N. a Bedřichov pro roky 2003 a 2006. Z provedené analýzy vyplývá, že k nejvíce majetkovým trestným činům dochází v zimním období (v lednu, v únoru a v březnu), zejména pak ke krádežím a to v obou obcích. Druhým nejčastěji páchaným majetkovým trestným činem je neoprávněné užívání cizí věci, které je taktéž nejčastěji pácháno v zimním období. Ostatní majetková trestná činnost (podvody, zpronevěry a poškození cizí věci) je nejméně početnou skupinou trestné činnosti a její výše není příliš vázána ročním obdobím.

Porovnáním nápadu majetkové trestné činnosti v obou letech je vidět znatelný rozdíl v celkovém počtu spáchaných majetkových trestných činů. Konkrétně pak v obci Janov n. N. v roce 2003 došlo k **57** krádežím, k **19** případům neoprávněného užívání cizí věci a k **11** případům ostatní majetkové trestné činnosti. V roce 2006 v téže obci -v Janově nad Nisou- došlo celkem k **15** krádežím, k **5** případům neoprávněného užívání cizí věci a k **1** případu ostatní majetkové trestné činnosti.

V obci Bedřichov v roce 2003 došlo k celkově **54** krádežím, k **25** případům neoprávněného užívání cizí věci a k **12** případům ostatní majetkové trestné činnosti. V roce 2006 došlo v téže obci -v Bedřichově- celkem k **20** krádežím, k **5** případům neoprávněného užívání cizí věci a ke **2** případům ostatní majetkové trestné činnosti.

3.4.4 Rozdělení pachatelů podle pohlaví

Tabulka č. 9 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Muži	Ženy	Celkem
Janov n.N. celková čísla	16	2	18
Janov n.N. v procentech	87.5	12.5	100
Bedřichov Celková čísla	15	1	16
Bedřichov V procentech	94	6.6	100

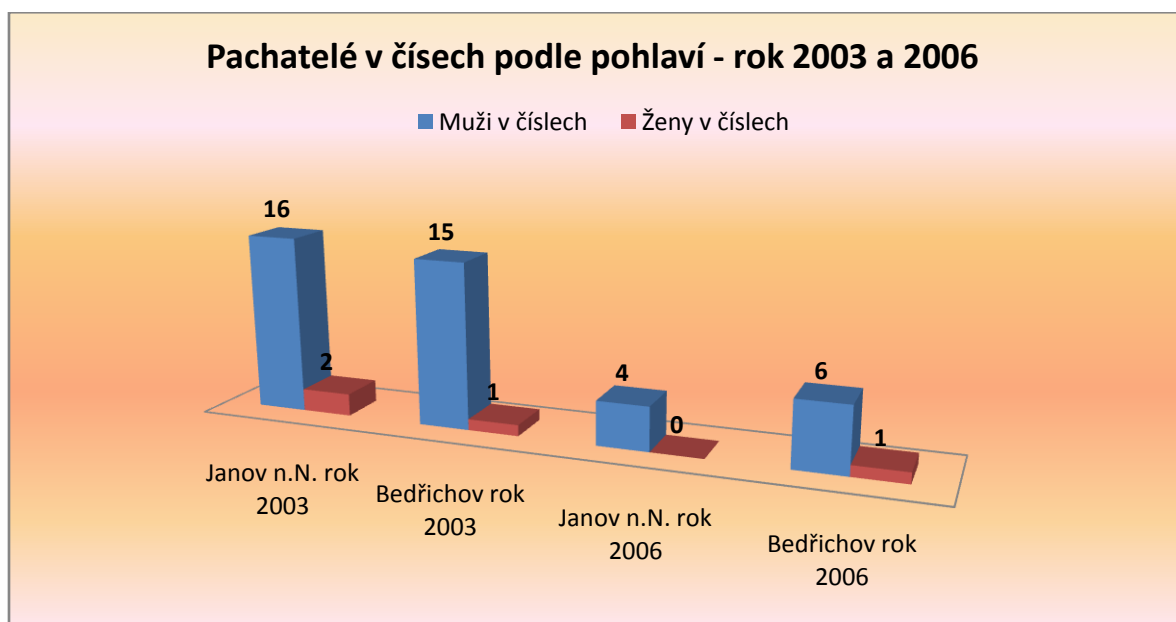
V tabulce č. 9 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2003 v obci Janov nad Nisou a Bedřichov rozdělených podle pohlaví. Na základě zjištěných skutečností je zřejmé, že v roce 2003 se majetkové trestné činnosti v daných oblastech dopouštěli převážně muži a to v obci Janov nad Nisou v **87.5 %** a v obci Bedřichov v **94 %** zjištěných případů.

Tabulka č. 10 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou a Bedřichově

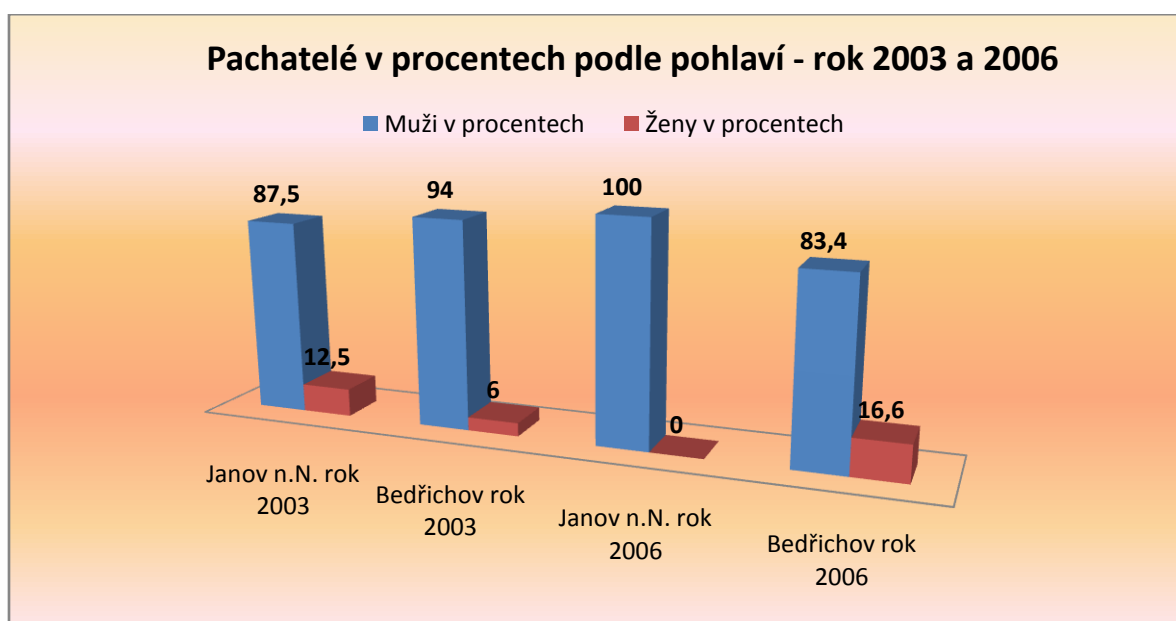
	Muži	Ženy	Celkem
Janov n.N. celková čísla	4	0	4
Janov n.N. v procentech	100	0	100
Bedřichov Celková čísla	6	1	7
Bedřichov V procentech	83.4	16.6	100

V tabulce č. 10 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2006 v obci Janov nad Nisou a Bedřichov rozdělených podle pohlaví. Na základě zjištěných skutečností je zřejmé, že i v roce 2006 se majetkové trestné činnosti v daných oblastech dopouštěli převážně muži a to v obci Janov nad Nisou dokonce ve **100 %** zjištěných případů a v obci Bedřichov v **83.3 %** zjištěných případů.

Graf č. 11 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006 v číslech

Graf č. 12 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006 v procentech

Grafy č. 11 a 12 znázorňují porovnání zjištěných pachatelů v letech 2003 a 2006, rozdělených podle pohlaví. Graf č. 11 znázorňuje celková čísla zjištěných pachatelů, kdy v roce 2003 jich na území obce Janova nad Nisou bylo zjištěno celkem **18** a z toho **2** ženy. V obci Bedřichov jich v roce 2003 bylo zjištěno **16** pachatelů, z čehož v **1** případě byla žena.

V roce 2006 na území obce Janova nad Nisou byly objasněny **4** majetkové trestné činy a všech se dopustili muži. V obci Bedřichov ve stejném období došlo k objasnění **7** majetkových trestných činů, z čehož **1** se dopustila žena.

Majetková trestná činnost v obou obcích je převážně v režii mužského pohlaví. Ženy, se této trestné činnosti dopouštějí minimálně. Literatura k danému tématu uvádí, že poměr pachatelů mužského a ženského pohlaví je v rozmezí 10:1 až 6:1. Provedená analýza vykazuje, že u sledovaného druhu kriminality je tento poměr shodný - v roce 2003 je v obci Janov nad Nisou v poměru 8:1 a v obci Bedřichov 16:1. V roce 2006 pak v obci Janov nad Nisou je poměr muži - ženy 4:0 a v obci Bedřichově v poměru muži – ženy 6:1.

3.4.5 Rozdělení pachatelů podle věku

Tabulka č. 11 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Od 12 do 15 let	Od 15 do 18 let	Od 18 do 30 let	Více jak 30 let
Janov n. N. v číslech	0	4	12	2
Janov n. N. v procentech	0	22.2	66.6	11.2
Bedřichov V číslech	0	2	10	4
Bedřichov V procentech	0	12.5	62.5	25

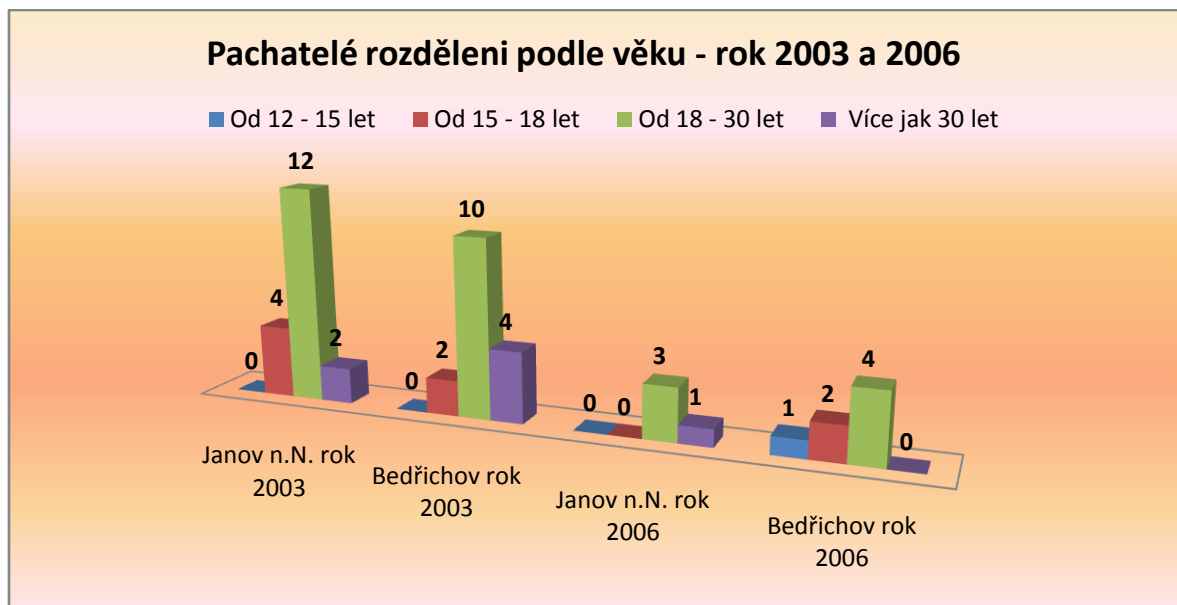
V tabulce č. 11 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů za rok 2003 v obou obcích Janov nad Nisou a Bedřichov. V tomto roce bylo zjištěno nejvíce pachatelů, kteří se dopustili majetkové trestné činnosti ve věku od **18** do **30** let. Průměrný věk pachatele byl v tomto roce **22** let. Nejmladšímu pachateli bylo **16** let a nejstaršímu **51** let.

Tabulka č. 12 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Od 12 do 15 let	Od 15 do 18 let	Od 18 do 30 let	Více jak 30 let
Janov n. N. v číslech	0	0	3	1
Janov n. N. v procentech	0	0	75	25
Bedřichov V číslech	1	2	4	0
Bedřichov V procentech	14.2	28.5	57.1	0

V tabulce č. 12 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů za rok 2006 v obou obcích Janov nad Nisou a Bedřichov. V tomto roce bylo zjištěno nejvíce pachatelů, kteří se dopustili majetkové trestné činnosti ve věku od **18** do **30** let. Průměrný věk pachatele byl v tomto roce **20** let. Nejmladšímu pachateli bylo **13** let a nejstaršímu **29** let.

Graf č. 13 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 13 je znázorněno porovnání zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v letech 2003 a 2006, rozdělených podle věku pachatelů. V obou obcích i letech byla nejpočetnější skupina pachatelů ve věku od **18-30** let. V roce 2003 v obou obcích byl průměrný věk pachatele **22** let. Tento se v roce 2006 oproti roku 2003 snížil na průměrný věk 20 let. Toto lze přisoudit zkušenosti pachatelů, zejména recidivistů, kteří své činy provedou, aniž by jim byly prokázány a obtížněji jsou Policií ČR usvědčeni.

3.4.6 Rozdělení pachatelů podle státní příslušnosti

Tabulka č. 13 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Česká republika	Slovenská republika	Ukrajina	Polsko
Janov n. N. v číslech	15	2	1	0
Janov n. N. v procentech	83	11	5	0
Bedřichov V číslech	12	1	2	1
Bedřichov V procentech	75	6	12.5	6

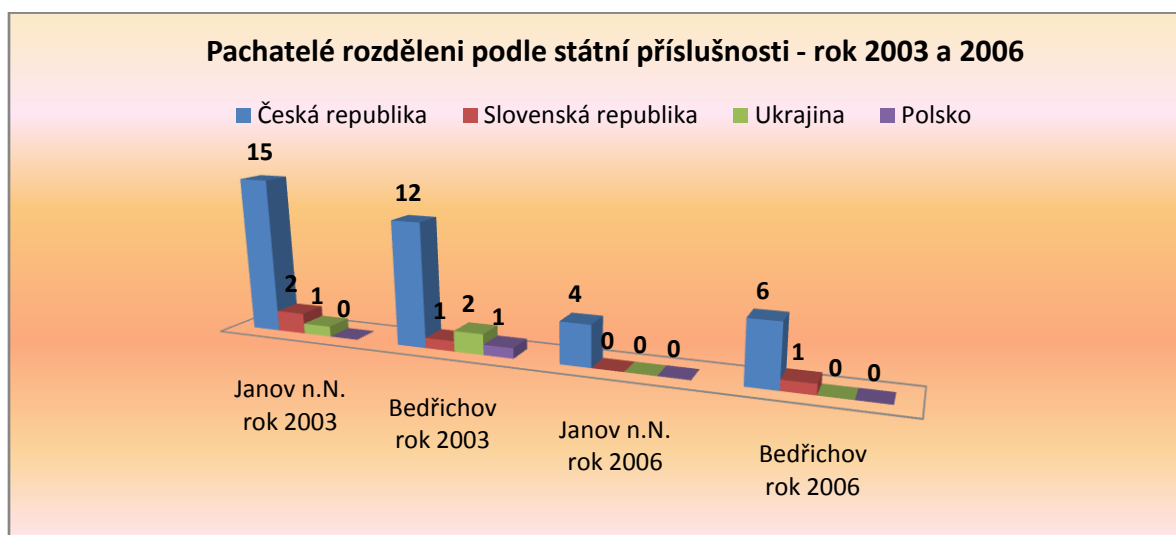
V tabulce č. 13 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2003 v obou obcích dle státní příslušnosti. Největší počet pachatelů jsou státní příslušníci České republiky, v obci Janov nad Nisou je to **83%** a v obci Bedřichov **75 %**. Pachatelé s jinou státní příslušností se vyskytují výjimečně a jedná se jen o státní příslušnost Slovenské republiky, Ukrajiny a Polska.

Tabulka č. 14 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Česká republika	Slovenská republika	Ukrajina	Polsko
Janov n. N. v číslech	4	0	0	0
Janov n. N. v procentech	100	0	0	0
Bedřichov V číslech	6	1	0	0
Bedřichov V procentech	85.7	14.2	0	0

V tabulce č. 14 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2006 v obou obcích dle státní příslušnosti. Největší počet pachatelů jsou státní příslušníci České republiky, v obci Janov nad Nisou je to **100%** a v obci Bedřichov **85.7 %**. Pachatelé s jinou státní příslušností se vyskytují výjimečně a jedná se jen o státní příslušnost Slovenské republiky.

Graf č. 14 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 14 je znázorněno porovnání zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti spáchané v roce 2003 a 2006, rozdělené podle státní příslušnosti. Z provedené analýzy vyplývá, že nejčastěji se majetkové trestné činnosti dopouští pachatelé české národnosti. V roce 2006 ubylo pachatelů z řad cizinců. Toto lze připsat preventivním opatřením, která v daných oblastech byla od roku 2005 realizovaná zvýšením působnosti cizinecké policie.

3.4.7 Rozdělení pachatelů podle základního vzdělání

Tabulka č. 15 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Základní škola	Zvláštní škola	Nezjištěno
Janov n. N v číslech	10	4	4
Janov n. N. v procentech	55	22.5	22.5
Bedřichov V číslech	9	3	4
Bedřichov V procentech	57	18	25

V tabulce č. 15 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2003 v obou obcích dle získaného základního vzdělání. Ze zjištěných údajů vyplývá, že v obci Janov nad Nisou bylo v roce 2003 **55 %** pachatelů, kteří mají dokončenou základní školu, **22 %** pachatelů, kteří navštěvovali zvláštní (speciální) školu a u zbylých **22,5%** tento údaj nebyl zjištěn.

V obci Bedřichov bylo v roce 2003 zjištěno **57 %** pachatelů se základním vzděláním, **18 %** se zvláštní (speciální) školou a u zbylých **25%** tento údaj nebyl zjištěn. Převážná část pachatelů majetkové trestné činnosti působících v daných oblastech má základní vzdělání.

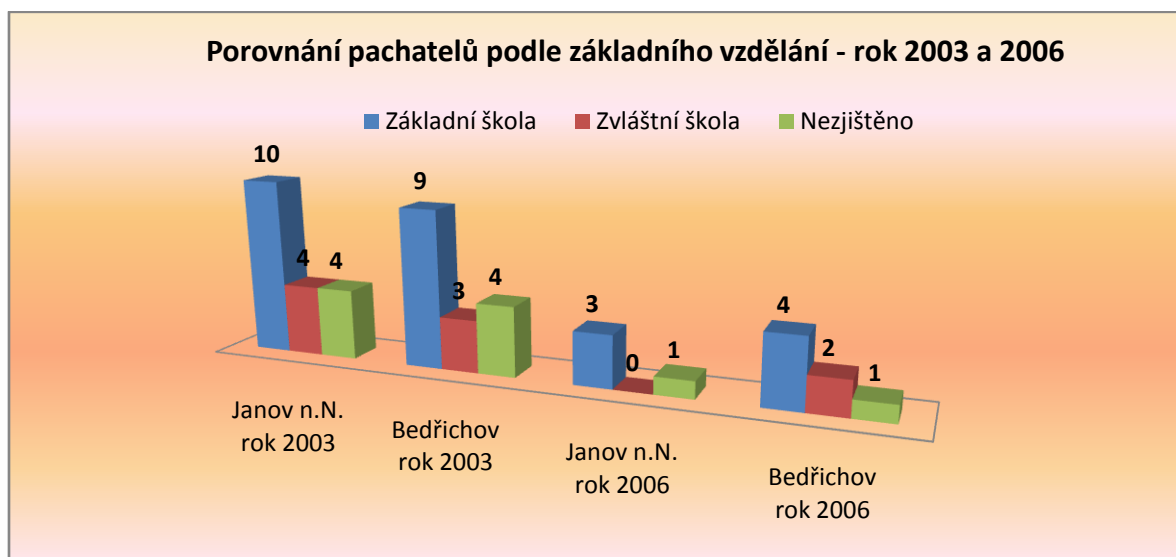
Tabulka č. 16 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Základní škola	Zvláštní škola	Nezjištěno
Janov n. N. v číslech	3	0	1
Janov n. N. v procentech	75	0	25
Bedřichov V číslech	4	2	1
Bedřichov V procentech	57	28	14

V tabulce č. 16 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2006 v obou obcích dle získaného základního vzdělání. Ze zjištěných údajů vyplývá, že v obci Janov nad Nisou bylo v roce 2006 **75 %** pachatelů, kteří mají dokončenou základní školu, žádný pachatel, který navštěvoval zvláštní školu a u zbylých **25%** tento údaj nebyl zjištěn.

V obci Bedřichov bylo v roce 2006 zjištěno **57 %** pachatelů se základní školní docházkou, **28 %** se zvláštní školou a u zbylých **14 %** tento údaj nebyl zjištěn. Převážná část pachatelů majetkové trestné činnosti působících v daných oblastech má základní vzdělání.

Graf č. 15 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 15 je znázorněno porovnání zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov v roce 2003 a 2006 rozdělených podle základního vzdělání. Jak v roce 2003 tak i v roce 2006 je převážná většina pachatelů s ukončenou základní školou. Pouze menší část pachatelů navštěvovala zvláštní (speciální) školu. V roce 2003 je poměrně značná část pachatelů (8), u kterých nebylo zjištěno jejich základní vzdělání. Zejména jsem patří cizí státní příslušníci, u kterých nebyl jejich stav do spisové dokumentace zaznamenán.

3.4.8 Rozdělení pachatelů podle dosaženého vzdělání

Tabulka č. 17 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Nedoučen	Vyučen	Úplné středoškolské	Nezjištěno
Janov n. N. v číslech	4	9	1	4
Janov n. N. v procentech	22.5	50	5	22.5
Bedřichov v číslech	5	8	0	3
Bedřichov v procentech	31	50	0	19

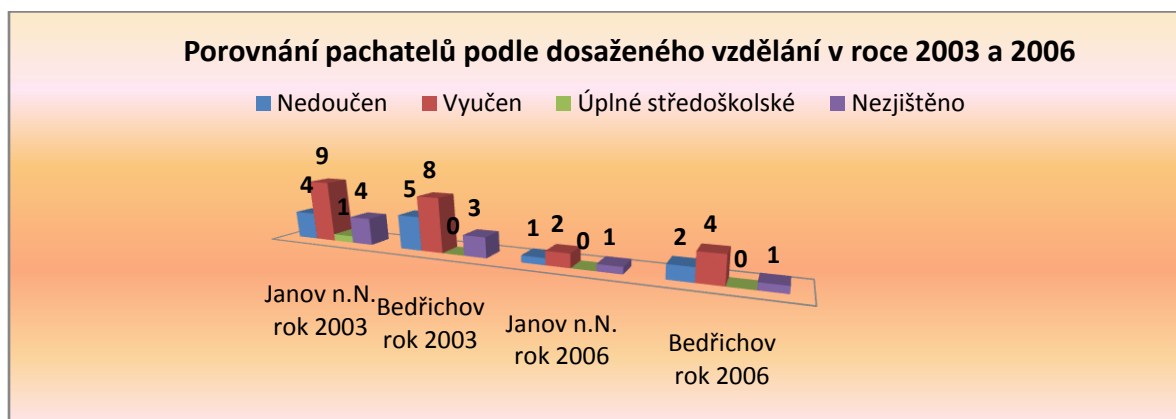
V tabulce č. 17 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2003 v obou obcích rozdělených dle dosaženého vzdělání. Ze zjištěných údajů vyplývá, že v obci Janov nad Nisou v roce 2003 nemělo 22.5 % pachatelů dokončený učební obor, 50 % pachatelů bylo vyučeno a 5 % ze zjištěných pachatelů mělo úplné středoškolské vzdělání. U 22.5 % pachatelů nebyl zjištěn údaj o vyšším vzdělání. V obci Bedřichově v roce 2003 nemělo 31 % pachatelů dokončený učební obor, 50 % pachatelů bylo vyučeno, žádný ze zjištěných pachatelů neměl úplné středoškolské vzdělání a u 19 % pachatelů nebyl zjištěn údaj o vyšším vzdělání.

Tabulka č. 18 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Nedoučen	Vyučen	Úplné středoškolské	Nezjištěno
Janov n. N. v číslech	1	2	0	1
Janov n. N. v procentech	25	50	0	25
Bedřichov v číslech	2	4	0	1
Bedřichov v procentech	28	57	0	15

V tabulce č. 18 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů v roce 2006 v obou obcích rozdělených dle dosaženého vzdělání. Ze zjištěných údajů vyplývá, že v obci Janov nad Nisou v roce 2006 nemělo 25 % pachatelů dokončený učební obor, 50 % pachatelů bylo vyučeno, žádný ze zjištěných pachatelů neměl úplné středoškolské vzdělání a u 25 % pachatelů nebyl zjištěn údaj o vyšším vzdělání. V obci Bedřichově v roce 2006 nemělo 28 % pachatelů dokončený učební obor, 57 % pachatelů bylo vyučeno, žádný ze zjištěných pachatelů neměl úplné středoškolské vzdělání a u 15 % pachatelů nebyl zjištěn údaj o vyšším vzdělání.

Graf č. 16 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 16 je znázorněno porovnání zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov v roce 2003 a 2006 rozdělených podle dosaženého vzdělání. Jak v roce 2003 tak i v roce 2006 je převážná většina pachatelů, která ukončila učební obor. Poměrně značná část pachatelů je nedoučených. Co se týče úplného středního vzdělání, toto bylo zaznamenáno pouze u 1 zjištěného pachatele v roce 2003. Celkové porovnání vzdělání v roce 2003 a 2006 není toliko rozdílné – úroveň dosaženého vzdělání těchto pachatelů se po 3 letech v podstatě nezměnila. Provedenou analýzou v obou letech nebyla zjištěna ani jedna osoba pachatele, která by měla ukončené vysokoškolské vzdělání.

3.4.9 Rozdělení pachatelů podle zaměstnání

Tabulka č. 19 - Statistické údaje v roce 2003 v Janově nad Nisou a Bedřichově

	Studující	Zaměstnaný	Nezaměstnaný	Nezjištěno
Janov n. N. v číslech	2	5	8	3
Janov n. N. v procentech	12	28	44	16
Bedřichov v číslech	2	4	6	4
Bedřichov v procentech	12.5	25	37.5	25

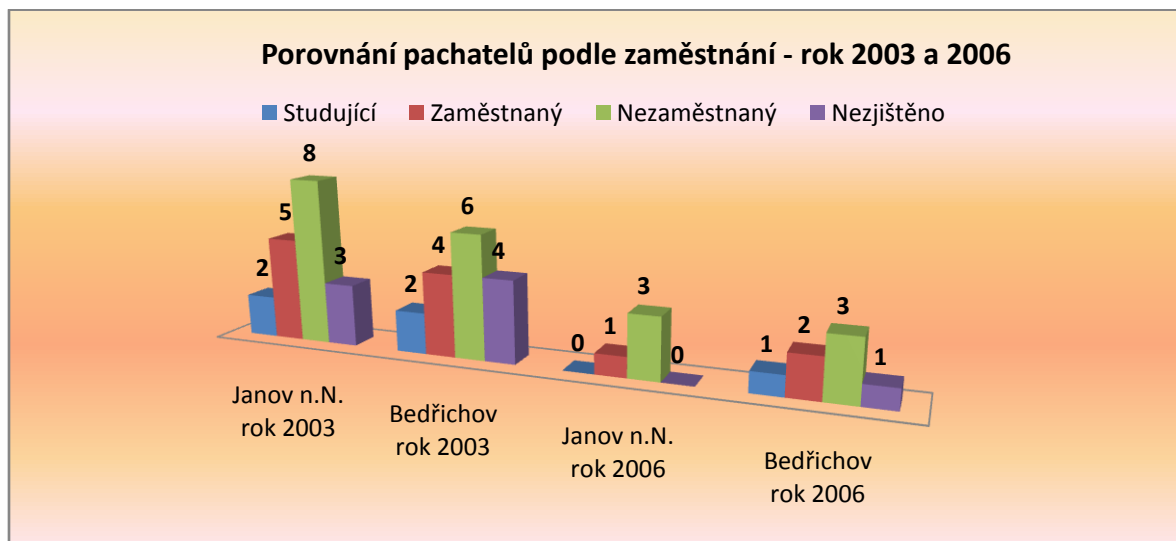
V tabulce č. 19 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v roce 2003 v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov. Nejvyšší podíl na majetkové trestné činnosti v dané oblasti za uvedené období mají nezaměstnaní pachatelé, kteří tvoří v obci Janov nad Nisou **44 %**, v obci Bedřichově pak **37.5 %**. U dané skupiny pachatelů není rozlišeno, zda jsou vedeni na úřadu práce či nikoliv. Druhou nejpočetnější skupinou jsou pachatelé zaměstnaní, kdy v Janov nad Nisou jich bylo zjištěno **28 %** a v Bedřichově pak **25 %**.

Tabulka č. 20 - Statistické údaje v roce 2006 v Janově n. N. a Bedřichově

	Studující	Zaměstnaný	Nezaměstnaný	Nezjištěno
Janov n. N. v číslech	0	1	3	0
Janov n. N. v procentech	0	25	75	0
Bedřichov v číslech	1	2	3	1
Bedřichov v procentech	14	28	43	14

V tabulce č. 20 jsou uvedeny počty zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v roce 2006 v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov. Nejvyšší podíl na majetkové trestné činnosti v dané oblasti za uvedené období mají opět nezaměstnaní pachatelé, kteří tvoří v obci Janov nad Nisou **75 %**, v Bedřichově pak **43 %**. U dané skupiny pachatelů není rozlišeno, zda jsou vedeni na úřadu práce či nikoliv. Druhou nejpočetnější skupinou jsou pachatelé zaměstnaní, kdy v Janově nad Nisou tvoří **25 %** a v Bedřichově pak **28 %**.

Graf č. 17 - Porovnání statistických údajů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 17 je znázorněno porovnání zjištěných pachatelů majetkové trestné činnosti v Janově nad Nisou a Bedřichově roce 2003 a 2006, podle toho zda byli zaměstnaní či nezaměstnaní. Z provedené analýzy vyplývá, že nejčastěji se majetkové trestné činnosti dopouštějí nezaměstnaní pachatelé a to v obou obcích nezávisle na roku, kdy byla analýza provedena. U nezaměstnaných pachatelů nebylo možno zjistit, zda v době, kdy se dopustili majetkové trestné činnosti byli vedeni na úřadech práce. Taktéž u zaměstnaných pachatelů, kteří se ve stanovené době dopustili majetkové trestné činnosti, nebylo možno zjistit, zda se jedná o zaměstnance s dobrou pracovní morálkou a do zaměstnání dochází pravidelně či pracují momentálně krátkodobě, či nepravidelně. Nízká míra zaměstnanosti u zkoumaných pachatelů majetkové trestné činnosti v dané oblasti je dána způsobem života a jejich hodnotovou orientací. Můžeme tyto získané údaje taktéž porovnat se získaným vzděláním, kde zjistíme, že většina nezaměstnaných pachatelů má nižší vzdělání, většinou jen základní s vyučením či bez vyučení. Nízké vzdělání se také odráží ve způsobu nalezení kvalifikovaného zaměstnání či slušně placené práce. Nelze však opomenout, že většina zkoumaných pachatelů nemá o práci zájem vůbec.

3.5 Preventivní opatření v obcích ze strany PČR v roce 2003 a 2006

Celé teritorium v rámci Policie České republiky obou obcí - Janova nad Nisou i Bedřichova - jak v roce 2003 tak i v roce 2006 spadalo a i nyní v současné době spadá do územní odpovědnosti Obvodního oddělení Mšeno nad Nisou v Jablonci nad Nisou. Jedná se cca o polovinu teritoria, které má uvedené obvodní oddělení v místní příslušnosti. Odhadem dle počtu obyvatel na m² se jedná asi o 25 % z celého spravovaného území.

Na základě svých vlastních zkušeností (neboť jsem v letech 1996 – 2005 na uvedeném Obvodním oddělení Policie ČR ve Mšeně nad Nisou, jako policista působil s územní odpovědností Bedřichova a části Janova nad Nisou, dále s podporou stávajícího vedoucího oddělení Policie ČR ve Mšeně nad Nisou a dalších osob zaměstnaných u Policie ČR), jsem sestavil tabulku působnosti průměrné doby v daných oblastech za celý rok, v rámci porovnání pachatelů oproti orgánům Policie ČR, kteří se na preventivních opatřeních v daných oblastech podíleli. V obou obcích - v Janově nad Nisou i Bedřichově - byly preventivní opatření prováděny průměrně ve stejném měřítku, tudíž budou porovnávány obě obce společně.

3.5.1 Působnost subjektů v obci Janov n. N. a Bedřichov v roce 2003

Na základě průměrných hodnot bylo zjištěno, že v roce 2003 na teritoriu obcí Janova nad Nisou a Bedřichova fyzicky působilo **5 subjektů Policie ČR** oproti **pachatelům**. Z čehož v průměru 4 h denně se na obou teritoriích pohybovaly hlídky Policie ČR Obvodního oddělení Mšeno nad Nisou s 1 vozidlem, 30 minut denně hlídky Policie ČR - Dopravní služby Jablonce nad Nisou s jedním vozidlem, 30 minut denně policisté Cizinecké policie Jablonec nad Nisou s jedním vozidlem, 12 krát ročně zde proběhla akce Kriminální Policie ČR Jablonec nad Nisou v průměrné délce 5 hodin s 1-2 vozidly a 2 hodiny v měsíci je připočítána ostatním akcím, které Policie ČR v rámci okresu Jablonec nad Nisou v daných oblastech provedla za účasti 2-3 vozidel.

Tabulka č. 21 - Působnost subjektů v roce 2003 v Janově n. N. a Bedřichově ve dnech

	Pachatelé MTČ	Policisté OOP Mšena	Policisté Dopravní služby	Policisté Cizinecké policie	Policisté Kriminální služby	Policisté ostatní v rámci akcí
Janov n. N. a Bedřichov ve dnech	365	60	7.5	7.5	2.5	1
Janov n. N. a Bedřichov v procentech	100	16.5	2	2	0.6	0.02

Tabulka č. 21 uvádí přítomnost jednotlivých subjektů v obou uvedených obcích za rok 2003. Číselné hodnoty jsou uvedeny ve dnech. Vycházíme z toho, že přítomnost pachatelů MTČ (majetkových trestných činů) je v obou oblastech v Janově nad Nisou i v Bedřichově možná 24 denně, 365 dnů v roce což můžeme vyčíslit **100 %** přítomností. Proti tomu je zastoupení subjektů policie ČR na velmi nízkých hodnotách. Pohyb hlídek Policie ČR Obvodního oddělení Mšena nad Nisou je na **16 %** působnosti za rok, dopravní policisté a policisté cizinecké policie na **2 %**, služby kriminální policie **0.6 %** a ostatní policejní akce zastávají **0.02 %** doby působnosti v daných oblastech.

3.5.2 Působnost subjektů v obci Janov n. N. a Bedřichov v roce 2006

Na základě průměrných hodnot bylo zjištěno, že v roce 2006 na teritoriu obcí Janova nad Nisou a Bedřichova již fyzicky působilo **7** subjektů Policie ČR oproti pachatelům. Jedním z nejvýznamnějších subjektů, který v rámci preventivních opatření proti majetkové kriminalitě v daných oblastech přibyl, byla instalace kamerového systému s 24 hodinovým provozem a možností videozáznamu. Další nový subjekt - přítomnost hlídek Městské Policie města Jablonce nad Nisou, kde tato instituce rozšířila svoji působnost i na uvedené obce Janov nad Nisou a Bedřichov. V průměru tak tyto hlídky městské policie v daných oblastech působí 1 h denně s 1 vozidlem.

Také navýšením stavů policistů ČR na Obvodním oddělení ve Mšeně nad Nisou v roce 2005, se zvýšila průměrná doba působnosti těchto hlídek v daných oblastech na 6 h denně s 1-2 vozidly. Působnost dalších subjektů mírně časově vzrostla, kdy v průměru 1 h denně zde působí hlídky Policie ČR dopravní služby nebo nehodové služby s 1 vozidlem, 1 h denně policisté cizinecké policie ČR s 1 vozidlem, 12 x ročně zde proběhla akce kriminální Policie ČR v průměrné délce 5 hodin a 5 hodin v měsíci je připočítána ostatním akcím, které Policie ČR v rámci regionu Jablonce nad Nisou v daných oblastech provedla za účasti 2-3 vozidel.

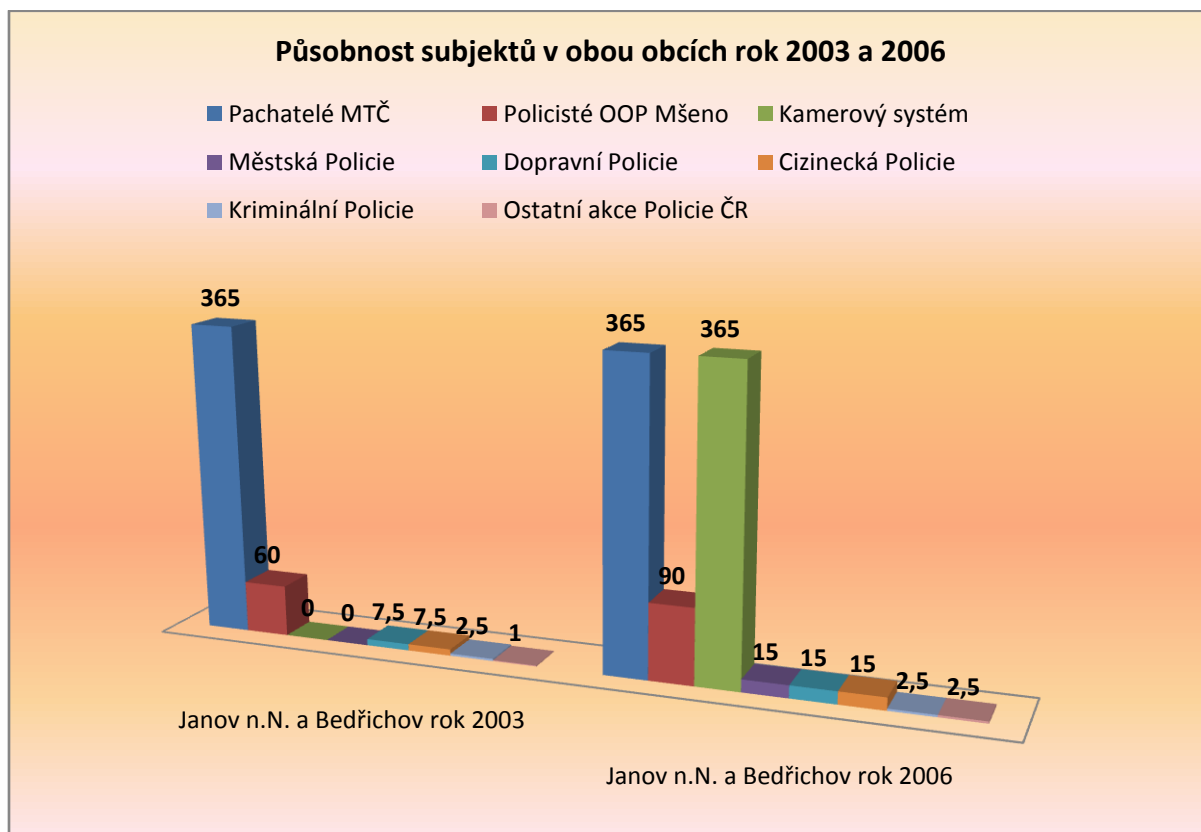
Tabulka č. 22 - Působnost subjektů v roce 2006 v Janově n. N. a Bedřichově ve dnech

	Pachatelé MTČ	Kamerový systém	Policisté OOP Mšena	Městská Policie JBC	Policisté Dopravní služby	Policisté Cizinecké policie	Policisté Kriminální služby	Policisté ostatní v rámci akcí
Janov n. N. a Bedřichov ve dnech	365	365	90	15	15	15	2.5	2.5
Janov n. N. a Bedřichov v procentech	100	100	24.6	4	4	4	0.6	0.6

Tabulka č. 22 uvádí přítomnost jednotlivých subjektů Policie ČR v obou uvedených obcích za rok 2006. Číselné hodnoty jsou uvedeny ve dnech. Opět vycházíme z toho, že přítomnost pachatelů je v obou oblastech - Janov nad Nisou a Bedřichova - možná 24 h denně a 365 dnů v roce, což v daném případě můžeme vyčíslit **100 %** přítomnosti. V daných obcích – v Janově nad Nisou a Bedřichově - byl nově vybudován nejpodstatnější subjekt pro prevenci kriminality - **kamerový systém**, který vlivem nepřetržitého provozu zastupuje co do doby působnosti také **100 %** přítomnosti (působnosti v roce). Působnost hlídek Policie ČR Obvodního oddělení Mšena nad Nisou vrostly na **24 %** působnosti roce. Přibyl další nový subjekt - Městská Policie města Jablonce nad Nisou, která působí v teritoriu obou obcí ročně ve **4 %**. Také **4 %** působnosti jsou přičítána dopravní a cizinecké Policie ČR. Kriminální Policie ČR zasahuje do oblasti v průměru **0.6 %** a ostatní akce Policie ČR jsou vyčísleny **0.06%** doby působnosti.

3.5.3 Porovnání působnosti subjektů v obcích v roce 2003 a 2006

Graf č. 18 - Porovnání působnosti subjektů v roce 2003 a 2006

V grafu č. 18 je znázorněno porovnání působnosti subjektů v oblastech obou obcí v Janově nad Nisou a Bedřichově v roce 2003 a 2006. Z provedeného porovnání vyplývá, že působnost pachatelů MTČ (majetkových trestných činů) v roce 2003 v obou obcích je oproti subjektům Policie ČR v jasné převaze. To mělo podstatný vliv na počet spáchaných nejen majetkových trestných činů. V roce 2003 nebyl v daných oblastech ještě vybudován kamerový systém, hlídky Městské Policie města Jablonce nad Nisou neměly pravomoc a možnost v daných oblastech působit a pohyb ostatních hlídek či orgánů Policie ČR různých oddělení (s výjimkou hlídek Policie ČR OOP Mšena nad Nisou) byl oproti působnosti pachatelům v daných oblastech takřka zanedbatelný.

Oproti tomu rok 2006 přinesl z pohledu preventivních opatření již patřičné změny. Zejména instalace kamerového systému na konci roku 2004 přinesla z pohledu prevence kriminality, největší zásah do pohybu a monitoringu pachatelů trestných činností. Jeho 24 hodinový provoz a zejména monitoring všech přístupových (silničních) komunikací do daných oblastí přinesl již z počátku jeho provozu kladné výsledky. Docházelo k vyhodnocování podezřelých vozidel a přístupů vytipovaných osob do oblastí (na základě lustrací např. dle registrační značky na vozidle) zejména ve spolupráci s kriminální Policií ČR. Opakovaně byl sestavován plán k monitoringu přístupových komunikací dle časového rozvrhu na základě zjištěných poznatků o pohybu podezřelých vozidel a jejich osádek.

V roce 2005 byla mezi Obecními úřady obou obcí (Janov nad Nisou a Bedřichov) a Městskou Policií pro Jablonec nad Nisou uzavřena dohoda o působnosti strážníků Městské Policie města Jablonce nad Nisou v teritoriu obou obcí a využívání jejich pravomocí. Také tím bylo do značné míry přispěno k preventivním opatřením, neboť tyto subjekty (strážníci Městské Policie Jablonec nad Nisou), zde doposud nijak nepůsobily.

Snížení nápadu trestné činnosti v daných oblastech v roce 2006 je taktéž připisován náboru nových zaměstnanců (policistů) k Policii ČR. Zejména naplnění stavu obvodního oddělení Policie ČR ve Mšeno nad Nisou v roce 2004, kdy byl plný stav.

V roce 2005 došlo na obvodním oddělení Policie ČR ve Mšeně nad Nisou k rozšíření „preventivní skupiny“ (skupina složená jen z policistů uvedeného oddělení - dříve 1 policista po rozšíření 3 policisté), která měla jednoznačný úkol - a to provádění osvětových přednášek boje s kriminalitou, mezi různými skupinami osob. Zde je třeba říci, že z nabízených přednášek prováděných policisty využívaly této formy nabídky pouze základní školy a to zejména Základní škola v Janově nad Nisou, kterou navštěvuje převážná většina dětí z vlastní obce a i děti z obce Bedřichova. Další přednášky typu prevence a boj s kriminalitou nabízené řídícím pracovníkům firem, podniků či ubytovacích zařízení v daných obcích se nesetkaly s kladnou odezvou.

3.6 Vyhodnocení stanovených předpokladů

- ✓ Provedenou analýzou známých pachatelů majetkové trestné činnosti v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov byl potvrzen první stanovený předpoklad, že většinu majetkových trestných činů a to hranici přes **80 %** páchají muži. Jak již bylo uvedeno, v roce 2003 se v obci Janov nad Nisou podíleli muži na majetkové kriminalitě v **87,5 %**, v obci Janov nad Nisou v **94 %**. V roce 2006 se v obci Janov nad Nisou na majetkové kriminalitě podíleli jen muži a to ve **100%** zjištěných pachatelů a v obci Bedřichov v tomtéž roce v **83,4 %**. **V průměru se na majetkové trestné činnosti v obou obcích v roce 2003 a 2006 podíleli muži v 91,2 %.**
- ✓ U druhého předpokladu, že majetková trestná činnost má v ročních obdobích odlišnou výši spáchaných majetkových trestných činů, odlišný charakter a odlišnou skladbu pachatelů, bylo zjištěno, že jak v roce 2003 tak v roce 2006 má největší podíl na páchaní majetkové trestné činnosti **zimní období**, které je převážně spojené s přílivem turistů. V roce 2003 v obci Janov nad Nisou je zimnímu období přiřítáno **49 %** z celkového podílu všech majetkových trestných činů, letnímu období **24 %**, jarnímu **16 %** a podzimnímu **10 %**. V roce 2006 v obci Janov nad Nisou má také největší podíl **zimní období** s celkem **55 %** podílu na majetkové trestné činnosti za celý rok, letní období **28 %**, jarní **17 %** a podzimní **0 %**. Taktéž v obci Bedřichov v roce 2003 je zimnímu období přiřítáno **59 %** všech spáchaných majetkových trestných činů za rok, letnímu období **18 %**, podzimnímu **16%** a jarnímu **7 %**. V roce 2006 v obci Bedřichov je zimnímu období připisováno **41 %** všech spáchaných majetkových trestných činů za rok, **26 %** letnímu období, **22 %** podzimnímu období a **11 %** jarnímu období. **V průměru za porovnávané roky 2003 a 2006 v obou obcích je 52 % spáchaných skutků majetkové trestné činnosti provedeno v zimním období, 24 % v letním období, 12 % v jarním a taktéž 12 % podzimním období.**
- ✓ U třetího předpokladu za nás hovoří výše uvedené grafické zpracování spáchaných majetkových trestných činů v obou obcích. Nápad majetkové trestné činnosti v roce 2003 v obou obcích představoval poměrně vysoké číslo trestné činnosti tohoto druhu celkem **178** oznámených majetkových trestných činů. Oproti tomu rok 2006 se **48** oznámenými majetkovými trestnými činy v obou obcích jasně nese známky změny bezpečnostní situace a působnosti prevence kriminality v daných oblastech.

Statistika nám v porovnání těchto let říká, že nápad majetkové trestné činnosti se v daných obcích v porovnání roků 2003 a 2006 snížil o 74 % což je velmi vysoký rozdíl. Samotný boom prevence bezpečnostní situace proti majetkové trestné činnosti do daných oblastí zasáhl počátkem roku 2005 a již po 1 roce fungování přinesl obrovské výsledky. **Předpoklad, že míra páchání majetkové trestné činnosti je závislá na preventivních opatřeních, je v tomto případě zcela obhajitelná.**

3.7 Průměrný pachatel majetkové trestné činnosti v obou obcích

Tabulka č. 23 – Průměrný pachatel majetkové trestné činnosti v roce 2003 a 2006

Rok 2003	Rok 2006
Mužského pohlaví	Mužského pohlaví
Věku 18-30 let	Věku 18-30 let
S ukončenou základní školou	S ukončenou základní školou
S ukončeným výučním oborem	S ukončeným výučním oborem
Nezaměstnaný	Nezaměstnaný

Tabulka č. 23 uvádí průměrné vyhodnocení údajů o pachatelích majetkových trestných činů zjištěných v období roku 2003 a 2006 v obci Janov nad Nisou a Bedřichov, kdy bylo zjištěno, že struktura pachatelů se vůbec nezměnila, v průměru se vždy jedná o **muže ve věku 18-30 let, českého občanství s ukončeným učením oborem a toho času nezaměstnaným.**

4 Závěr

Bakalářská práce se zabývá majetkovou trestnou činností, její problematikou, jejími pachateli v rekreačních oblastech okresu Jablonec nad Nisou, konkrétně pak obcí **Janov nad Nisou** a **Bedřichov**.

Teoretická část práce v samém úvodu pojednává o stručné, všeobecné charakteristice obou zmíněných obcí a o její skladbě majetkové trestné činnosti, která je zde páchána. Dále je v teoretické části popsána osobnost pachatele, příčiny vzniku kriminálního chování, motivace kriminálního chování, prostředí nefunkční rodiny či rizikovost školního prostředí na vývoj budoucího pachatele. Závěr teoretické části je věnován systému prevence proti kriminalitě a úloha Policie ČR v daných oblastech.

Praktická část se zabývá analýzou majetkové trestné činnosti v daných obcích v roce 2003 a 2006, se zaměřením na druh majetkové trestné činnosti, její četnosti páchání v závislosti na ročních obdobích a analýzou sociálních charakteristik zjištěných pachatelů. V poslední části pak analýzou preventivních opatření ze strany Policie ČR proti kriminalitě a pachatelům trestné činnosti, na základě vybudování kamerového systému, který byl spuštěn počátkem roku 2005 a dalších opatření zavedených v tomto roce.

Hlavním úkolem praktické části byla analýza a porovnání dostupných statistických údajů a zjištěné výsledky prezentovat a porovnat se stanovenými předpoklady. K dosažení cíle, kterým byla analýza majetkové trestné činnosti a jejich pachatelů v daných obcích v uvedeném období, byly využity statistické údaje Policie ČR a spisová dokumentace archivu Okresního ředitelství Policie ČR v Jablonci nad Nisou, které byly zpracovány.

Na základě **provedené analýzy** v obou porovnávaných letech (2003 a 2006), bylo zjištěno, že **majetkových trestných činů** v obcích Janov nad Nisou a Bedřichov se dopouštějí výhradně **muži** a to v průměru v **91,2 %**.

Roční období, které je na základě analýzy vyhodnoceno jako nejrizikovější či ve kterém je počet spáchaných majetkových trestných činů nejvyšší, je **zimní období**. Jak v roce 2003, tak v roce 2006 bylo v tomto období spácháno nejvíce majetkových trestných činů. V obci Janov nad Nisou bylo v roce 2003 tomuto období přičítáno **49 %** všech majetkových trestných činů, v roce 2006 **55 %**. V obci Bedřichov v roce 2003 **59 %** a v roce 2006 **41 %** všech spáchaných majetkových trestných činů. V průměru za porovnávané roky 2003 a 2006 v obou obcích je **52 %** spáchaných skutků majetkové trestné činnosti provedeno v **zimním období**, **24 %** v **letním období**, **12 %** v **jarním** a také **12 %** v **podzimním období**.

Nastolením masivně prováděných preventivních opatření ze strany Policie ČR v počátku roku 2005 jako boj prevence proti kriminalitě, přinesl **výrazné snížení nápadu trestné činnosti** v obou obcích. Provedenou analýzou v obou obcích bylo zjištěno, že v roce 2006 se značně snížil nápad majetkové trestné činnosti o **74%** oproti roku 2003, konkr. pak ze statistických údajů Policie ČR vyplynulo, že v roce 2003 bylo oznámeno a prošetřováno Policií ČR **178** majetkových trestných činů, načež v roce 2006 pouze **48**.

Jako **průměrný pachatel** majetkové trestné činnosti působících v daných obcích v roce 2003 a 2006 byl na základě statistických údajů vyhodnocen – **pachatel muž ve věku 18-30 let, vyučený a toho času nezaměstnaný**.

5 Navrhovaná opatření

Jak vyplývá z provedené analýzy majetková trestná činnost v porovnání let 2003 a 2006 od masivně zavedených preventivních opatření v rámci boje s **kriminalitou výrazně klesla**. Zůstává však otázkou na jak dlouhou dobu. Jaký bude výskyt majetkové trestné činnosti do budoucnosti? Do blízké budoucnosti? Vždyť novela policejního zákona č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (vyšel v platnost již 23.9.2003, jeho účinnost k právní moci nabyla ke dni 1.1.2007) sebou přinesla masivní odchody policejních inspektorů sloužících zejména na obvodních odděleních. S blížícím se Mistrovstvím světa v zimním lyžování v roce 2009 v libereckém regionu, kdy tato událost velmi zasáhne i uvedené oblasti (Janov nad Nisou a Bedřichov) bude třeba tato opatření ještě zvýšit a posílit je i nepolicejními subjekty.

Obecně lze říci, že podstatným předpokladem fungování prevence kriminality je učinit z ní jeden z pozitivně vnímaných a prioritních zájmů společnosti. Tím se zároveň otevře možnost pro případné zapojení co nejširšího okruhu občanů, skupin či dalších subjektů do nejrůznějších preventivních aktivit v rámci celé společenské struktury. Jde tedy především o to, aby v názorech a postojích občanů představovala prevence kriminality žádoucí a atraktivní veřejnou aktivitu, která má dostatečně konkrétní obsah, a kterou mohou sami svým jednáním významně pozitivně ovlivňovat a podporovat. K tomuto cíli mají nejpříhodnější podmínky menší společenství, fungující na méně formálních vztazích a na principech tolerance, podpory a solidarity - v podmínkách ČR jimi mohou být především obce, případně kraje.

Podstatné je také vzít v úvahu i faktory, které ovlivňují preventivní činnost kriminality, se kterými je třeba počítat a nepodcenit je. Jedním z nejvlivnějších a prvních faktorů je právní úprava preventivní činnosti (zákony, vyhlášky, interní normativní instrukce jako závazné pokyny policejního presidenta o zásadách a činnostech útvarů služby pořádkové policie).

Dále jsou to faktory, které ovlivňují nebo jinak souvisí s prací policejních orgánů, lze je rozdělit na faktory objektivní, kam je možné zahrnout např. nápad trestné činnosti, síly a prostředky a z toho plynoucí zatíženost jednotlivých základních útvarů PČR a faktory subjektivní, mezi které můžeme zahrnout např. ochotu a připravenost jednotlivých policistů, ochotu a motivaci k plnění preventivních aktivit, které nejsou v žádném interním předpise blíže specifikovány a jedná se o jakousi „práci na víc“.

Třetím a doufám si tvrdit posledním faktorem, je faktor související s prací ostatních subjektů systému prevence, kde můžeme tak jako u druhých faktorů tyto rozdělit na faktory objektivní jako je personální a materiální možnosti a subjektivní, které jsou totožné se subjektivními faktory druhé skupiny.

Pokud se zaměříme na dané obce (Janov nad Nisou a Bedřichov) domnívám se, že v současné době (prosinec 2007) je prevence proti kriminalitě ve srovnání s celorepublikovým průměrem na vyšší jak průměrné hodnotě, ale skrývá i své rezervy. Mezi tyto, bych zařadil zejména častější kontakt a větší spolupráci Policie ČR s obecními úřady obou obcí, kde by docházelo k předávání podstatných a přesnějších informací o konaných akcích v daných lokalitách, včetně spolupráce zástupců pořadatelských firem a agentur zajišťujících na akcích v těchto lokalitách bezpečnost. Z minulosti a ze své praxe vím, že spousta akcí (Jizerská padesátka, Mariánská pout', či akce Bedřich) konajících se v daných lokalitách, byla mnohokrát podceněna jak pořadatelskou službou, tak Policií ČR a v jejich průběhu docházelo k nejvyššímu počtu páchaní majetkové trestné činnosti. Velmi důležitý je také kontakt a spolupráce s firmami zajišťující velké parkovací plochy v daných lokalitách, neboť právě velká parkoviště v daných oblastech jsou nejčastějším působištěm pachatelů majetkové trestné činnosti - zejména krádeže věcí z vozidel. Opomenout bych nechtěl na vzájemnou spolupráci s horskou službou, která do současné doby představuje pro Policii ČR obrovskou šanci na účasti preventivních opatření proti kriminalitě, neboť jejich místem působení jsou právě místa s nejvyšším pohybem turistů – čili místa, kde nejčastěji dochází k trestným činům.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

1. Odborná literatura

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3-86-4

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-931-3

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-178-303-X.

CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha: 1998

MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X

NAKONEČNÝ, Milan. *Lexikon psychologie*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995. ISBN 80-85255-74-X.

PEŠATOVÁ, Ilona, ŠVINGALOVÁ, Dana. *Uvedení do výzkumu a metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2006. ISBN 80-7372-046-9.

PEŠATOVÁ, Ilona, ŠVINGALOVÁ, Dana. *Zpracování a prezentace odborných informací*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2004. ISBN 80-7083-858-2.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6

SOCHŮREK, Jan. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie 1. díl*. 1 vyd. Liberec: TUL, 2001. ISBN 80-7083-494-3.

SOCHŮREK, Jan. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie 1. díl*. 1 vyd. Liberec: TUL, 2002. ISBN 80-7083-679-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Velký sociologický slovník. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1996, 1627s. ISBN 80-7184-310-5.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6

ZÁHORSKÁ, Jindřiška. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-236-2

2. Zákony

Trestní předpisy 2007 (Úplné znění), Ostrava: Sagit, 2007, 416 s. ISBN 978-80-7208-633-7.

3. Intranetové stránky Policie České republiky

Metodika přípravy programu prevence kriminality na místní úrovni – partnerství na rok 2007.

http://www.jn.sc/0_0redit/statistika/OR/06/mesice06.htm, staženo dne 2. 12. 2007.

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografická dokumentace vloupání do penzionu (viz. text - s. 11)

Příloha č. 2: Fotografická dokumentace případu vloupání do vozidla (viz. text - s.11)

Příloha č. 3: Fotografická dokumentace kamerového systému v obou obcích (viz. text - s. 46)

Příloha č. 1: Fotografická dokumentace případu vloupání do penzionu (viz text - s.11)

Foto č. 1. Celkový pohled na penzion, kde došlo k vloupání a ke krádeži věcí.

Foto č. 2. Pohled na místo kudy pachatel do penzionu vnikl (po vypáčení okénka zadního skladu).

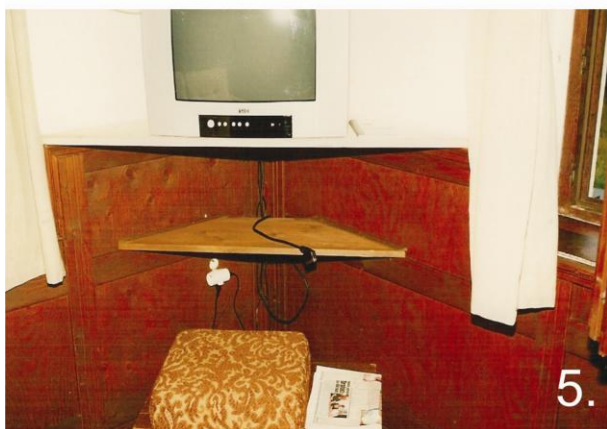
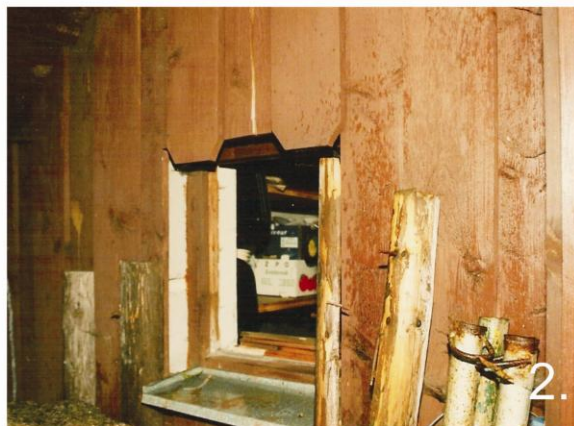
Foto č. 3. Pohled na příborník ve společenské místnosti - který pachatel prohledal.

Foto č. 4. Pohled na zásuvky, kde byly zajištěny daktyloskopické stopy pachatele.

Foto č. 5. Pohled na polici, kde došlo k odcizení elektroniky.

Foto č. 6. Pohled na místo kudy pachatel odešel (zajištěné daktyloskopické stopy pachatele).

Foto : Technik PČR Jablonec n.N. dne 4.10.2006 (Vloupání do penzionu v Bedřichově a krádež věcí)

Příloha č. 2: Fotografická dokumentace případu vloupání do vozidla (viz text - s.11)

Foto č. 1. Celkový pohled na vozidlo, kde došlo k vloupání a odcizení autorádia.

Foto č. 2. Pohled na rozbité trojúhelníkové okno.

Foto č. 3. Pohled na přední interiér - zajištění pachových stop ze sedadla řidiče.

Foto č. 4. Pohled na přední interiér, kde bylo odcizeno autorádio.

Foto č. 5. Pohled na šroubovák, který pachatel zanechal na místě činu.

Foto č. 6. Pohled na zavírací nůž, který byl nalezen blízko místa činu.

Foto : Technik PČR Jablonec n.N. dne 3.10.2006 (Vloupání do vozidla a krádež věcí z vozidla v Janově nad Nisou)

**Příloha č. 3: Fotografická dokumentace kamerového systému
v obci Bedřichov a Janov nad Nisou (viz text - s. 46)**

Foto č. 1. Kamery - Kaplička Hrabětice 3 x kamera směr : Bedřichov, Janov n. N. a Josefův Důl.

Foto č. 2. Kamery - Kaplička Hrabětice - detailní pohled.

Foto č. 3. Kamera - Předěl Bedřichov 1 x kamera směr : Liberec

Foto č. 4. Kamera - Předěl Bedřichov - detailní pohled.

Foto č. 5. Kamera - Sklárna Janov n. N. 1 x kamera směr : Jablonec nad Nisou.

Foto č. 6. Kamera - Sklárna Janov n. N. - detailní pohled.

Foto : Martin Láška dne 8.4.2008

